

DECIZIA nr.467 din 2 august 2023

referitoare la obiecția de neconstituționalitate a dispozițiilor art.I-IV, ale art.XIII alin.(5) și (6) și ale art.XV din Legea pentru modificarea și completarea unor acte normative din domeniul pensiilor de serviciu și a Legii nr.227/2015 privind Codul fiscal, a anexelor nr.1-3 la aceasta, precum și a legii în ansamblul său

Nepublicată

Marian Enache	- președinte
Mihaela Ciochină	- judecător
Cristian Deliorga	- judecător
Dimitrie-Bogdan Licu	- judecător
Laura-Iuliana Scântei	- judecător
Gheorghe Stan	- judecător
Livia Doina Stanciu	- judecător
Varga Attila	- judecător
Benke Károly	- prim-magistrat-asistent

1. Pe rol se află soluționarea obiecției de neconstituționalitate a Legii pentru modificarea și completarea unor acte normative din domeniul pensiilor de serviciu și a Legii nr.227/2015 privind Codul fiscal, obiecție formulată de Înalta Curte de Casație și Justiție – Secțiunile Unite.

2. Obiecția de neconstituționalitate a fost înregistrată la Curtea Constituțională cu nr.4598 din 29 iunie 2023 și constituie obiectul Dosarului nr.1727A/2023.

3. **În motivarea obiecției de neconstituționalitate** se susține că legea criticată nu are un obiect unic de reglementare, cuprinzând dispoziții eterogene sub aspectul relațiilor sociale vizate. Astfel, legea criticată, sub pretextul unei reforme legislative, reglementează modificări de substanță asupra regimului juridic al pensiilor de serviciu stabilite în 7 legi diferite și modifică, totodată, și regimul de impozitare a venitului din pensie, prevăzut de Legea nr.227/2015 privind Codul fiscal, fără însă a codifica regimul juridic al pensiilor de serviciu. Prin urmare, având în vedere și jurisprudența Curții Constituționale reprezentată de Decizia nr.153 din 6 mai 2020 și Decizia nr.61 din 12 februarie 2020, se apreciază că legea criticată contravine principiilor legalității și statului de drept și nesocotește caracterul obligatoriu al deciziilor Curții Constituționale.

4. Se consideră că lipsa unității normative din legea criticată a condus și la vicierea procedurii legislative în privința regulilor care stabilesc ordinea de sesizare a celor două Camere ale Parlamentului. Se menționează că, pentru legea în discuție, Camera Deputaților a fost Camera decizională, deși pentru actele normative ce privesc statutul judecătorilor/procurorilor, Camera decizională, potrivit Constituției, este Senatul, sens în care se invocă Decizia Curții Constituționale nr.153 din 6 mai 2020. Faptul că legea a fost retrimisă Senatului, pentru ca acesta să dezbate și să se pronunțe în procedură de urgență asupra textelor nou-introduse și adoptate de plenul Camerei Deputaților nu este de natură să acopere acest viciu de constituționalitate, reinvestirea Senatului având, în cauză, rolul de a înlătura problemele legate de principiul bicameralismului, fără a-i conferi acestuia și rol de Camera decizională. Prin urmare, se apreciază că au fost nesocotite criteriile de partajare a competențelor celor două Camere, precum și ordinea de sesizare a acestora, ceea ce încalcă art.73 alin.(3) lit.I și art.75 alin.(1) din Constituție.

5. Se apreciază că legea utilizează o terminologie neunitară, folosind sintagme precum: „media indemnizațiilor de încadrare brute lunare”, „valoarea veniturilor cuvenite” sau „media veniturilor nete aferente bazei de calcul”. Mai mult, neclaritatea devine și mai puternică atunci când legea precizează că actualizarea pensiei se face la „valoarea veniturilor cuvenite”, fără a se înțelege dacă această sintagmă are o altă semnificație decât „indemnizațiile de încadrare brute lunare și sporurile”, în condițiile în care ambele sintagme sunt folosite în cadrul art.III alin.(2) din lege. Se menționează că art.XV din lege folosește o terminologie contradictorie în privința stabilirii limitei maxime a cuantumului pensiei în sensul că termenul de referință la care se raportează nu este clar și concret. Se menționează că termenul de referință se raportează și la sporurile cu caracter permanent, care sunt greu de identificat, nu sunt definite de niciun act normativ, ceea ce va genera interpretări contradictorii, inclusiv litigii. Totodată, este relevantă o necorelare între modificările introduse la art.211 alin.(1) și (1¹) din Legea nr.303/2022 privind statutul judecătorilor și procurorilor cu referire la sintagmele „dintr-un număr de luni

consecutive conform eşalonării”, respectiv „din ultimele luni consecutive de activitate, stabilite conform eşalonării”.

6. Se consideră că și alin.(1²) din cuprinsul art.211 al legii criticate este lipsit de claritate, întrucât nu permite identificarea datei acordării pensiei de serviciu și face trimitere la o perioadă de raportare inexistentă în corpul legii. Se încalcă, astfel, principiul securității raporturilor juridice.

7. Se arată că legea criticată majorează intempestiv condițiile de vechime în funcție/specialitate, introduce o vârstă de pensionare (fie 60 de ani, fie vârsta din sistemul general de pensii), diminuează quantumul pensiei de serviciu, însă nu stabilește norme tranzitorii reale și efective de aplicare etapizată a noilor condiții și criterii de acordare a pensiei de serviciu. Etapizarea reglementată nu este una efectivă și graduală, având în vedere că persoana care nu îndeplinește condiția de vârstă la începutul acesteia nu o va putea îndeplini pe parcurs, ci numai la sfârșitul acesteia. Ori de câte ori legiuitorul a realizat o etapizare a făcut-o gradual, sens în care se amintește că creșterea vârstei de pensionare pentru femei de la 57 la 63 de ani se realizează într-o perioadă de 20 de ani, iar pentru bărbați de la 62 la 65 de ani s-a realizat într-o perioadă de 15 ani.

8. Invocându-se Decizia Curții Constituționale nr.153 din 6 mai 2020 și Decizia Curții Constituționale nr.139 din 13 martie 2019, se arată că legiuitorului îi revenea sarcina de a realiza, anterior adoptării reglementării criticate, o activitate de documentare, care ar fi permis o revizuire coerentă a legislației în materie. Or, în expunerea de motive a proiectului de lege, soluțiile referitoare la pensiile de serviciu sunt motivate parțial. Nici lucrările parlamentare nu oferă vreo informație cu privire la motivul pentru care s-a optat pentru modificarea intempestivă a condițiilor necesare pentru recunoașterea dreptului magistraților la pensia de serviciu - în sensul eliminării recunoașterii vechimii în funcție a perioadelor anterior asimilate acestei vechimi, precum și al introducerii condiției privind vârsta standard de pensionare -, dar nici pentru modificările operate în privința celorlalte categorii de pensii vizate, Guvernul, ca inițiator al proiectului actului normativ aflat în discuție, neidentificând, în concret, efectele economice, speciale, legislative și bugetare produse de reglementările propuse și nerealizând o evaluare preliminară a impactului noilor reglementări asupra drepturilor și libertăților fundamentale. Din redactarea expunerii de motive a proiectului de lege nu rezultă dacă elaborarea acestui proiect a fost precedată de o activitate de documentare și analiză științifică, pentru cunoașterea temeinică a realităților economico-sociale reglementate, concretizată în prezentarea rezultatelor unor studii de cercetare și includerea unor trimiteri la sursele de informații suplimentare relevante pentru dezbaterea proiectului. Expunerea de motive a proiectului de lege se rezumă la a preciza că adoptarea acestei reglementări este necesară în considerarea măsurilor aferente jalonului 215 din Planul Național de Redresare și Reziliență (PNRR), potrivit căruia până la sfârșitul trimestrului IV din 2022 trebuie întreprinse demersurile necesare pentru intrarea în vigoare a cadrului legislativ privind reducerea cheltuielilor cu pensiile publice, în cadrul componentei extinse făcându-se referire la o serie de categorii de indemnizații/pensii reglementate prin acte normative cu caracter special aplicabile pentru 6 categorii profesionale. Secțiunea a 4-a din expunerea de motive nu conține nicio informație cu privire la impactul financiar asupra bugetului general consolidat, atât pe termen scurt, pentru anul curent, cât și pe termen lung, pe 5 ani, și nici cu privire la veniturile și cheltuielile rezultate din aplicarea previzibilă a soluțiilor legislative preconizate.

9. Practic, Guvernul nu a furnizat nicio informație în privința potențialelor efecte pozitive ale reglementării propuse și nicio previziune bugetară din perspectiva influențării în plus sau, după caz, în minus, a cheltuielilor bugetare pe care le implică plata pensiilor de serviciu vizate de modificările legislative pe care le-a inițiat. Acestor aspecte li se adaugă și cele indicate în Avizul nr.1481 din 28 decembrie 2022 al Consiliului Legislativ, care subliniază caracterul profund lacunar al expunerii de motive și încălcarea normelor de tehnică legislativă prevăzute de art.20 alin.(1) și (3) din Legea nr.24/2000 privind normele de tehnică legislativă pentru elaborarea actelor normative. Așadar, modificările legislative au fost adoptate fără o analiză reală și serioasă a impactului acestora asupra funcționării în condiții optime a sistemului judiciar, la un nivel care să asigure condiționalitățile rezultate din integrarea României în Uniunea Europeană raportat la gradul de ocupare a statelor de funcții de la instanțe și parchete, în continuă scădere, la volumul de activitate, precum și la perspectivele previzibile de remediere a deficitului de personal, și fără a se motiva, în concret, impactul financiar asupra bugetului general consolidat și asupra bugetului asigurărilor sociale.

10. Se mai arată că, deși inițial a fost solicitat avizul Consiliului Superior al Magistraturii (CSM) cu privire la acest proiect de lege, iar CSM l-a avizat favorabil, forma finală a legii adoptate de Parlament este fundamental diferită față de forma proiectului de lege supus inițial avizului CSM. Practic, legea adoptată de Parlament este complet străină de forma supusă avizului CSM, afectând substanțial statutul judecătorilor și procurorilor, motiv pentru care solicitarea unui nou aviz al CSM se impunea cu necesitate. Totodată, se menționează că solicitarea avizului CSM se impunea și din perspectiva respectării principiului cooperării loiale între autoritățile publice. În sensul necesității solicitării avizului

CSM se invocă Decizia nr.901 din 17 iunie 2009, Decizia nr.3 din 15 ianuarie 2014 și Decizia nr.221 din 2 iunie 2020. Se încalcă, astfel, art.1 alin.(5) raportat la art.133 alin.(1), precum și art.1 alin.(3) din Constituție.

11. Referitor la încălcarea art.124 alin.(3) prin raportare la art.1 alin.(3) și (5) din Constituție cu privire la independența justiției și la statul de drept, se menționează că pensia de serviciu a magistraților reprezintă în contextul legislativ național, de peste 25 de ani, unul dintre elementele ce compun structura garanțiilor de independență a justiției în România. Prin numeroase decizii anterioare, Curtea Constituțională a confirmat legătura intrinsecă dintre dreptul la pensia de serviciu și statutul constituțional al magistraților.

12. Caracterul constant al jurisprudenței Curții Constituționale referitoare la regimul juridic general al reglementărilor în domeniul pensiilor și, în special, al pensiei de serviciu a magistraților, precum și obligația constituțională a legiuitorului român de a respecta limitele pe care instanța constituțională i le-a stabilit în privința legiferării în acest domeniu au fost reținute de Curtea Constituțională, o dată în plus, în considerentele Deciziei nr.153 din 6 mai 2020, iar prin considerentele din paragraful 108 al Deciziei nr.900 din 15 decembrie 2020, Curtea a reiterat jurisprudența sa referitoare la reperele de natură constituțională în materia pensiei de serviciu a magistraților, limitând marja de apreciere a legiuitorului în procesul de legiferare: principiul independenței justiției, corolar al principiului statului de drept, este garantat, la nivel constituțional, de statutul magistraților, dezvoltat prin lege organică, ce cuprinde o serie de incompatibilități și interdicții, precum și responsabilitățile și riscurile pe care le implică exercitarea acestei profesii, și impune acordarea pensiei de serviciu acestei categorii profesionale. Așa fiind, orice reglementare referitoare la salarizarea și stabilirea pensiilor magistraților trebuie să respecte cele două principii, al independenței justiției și al statului de drept, cadrul constituțional actual fundamentând securitatea financiară a magistraților.

13. Nicio intervenție legislativă în materia dreptului la pensia de serviciu a magistraților nu poate fi făcută decât în măsura în care nu aduce atingere principiului fundamental al independenței justiției, care este o valoare fundamentală a unei societăți democratice, nefiind un privilegiu al magistratului, ci un drept al cetățenilor, constituind o condiție prealabilă, esențială a statului de drept. Independența justiției trebuie să reprezinte dezideratul întregii societăți, iar nu doar al magistraților, pentru că acest element fundamental al democrației este esențial în garantarea drepturilor și libertăților cetățenilor.

14. Or, contrar exigențelor ce se degajă din prevederile constituționale, din instrumentele internaționale, dar și din jurisprudența Curții Constituționale și a instanțelor europene cu privire la principiul independenței justiției - ca pilon al statului de drept și ca cerință *sine qua non* a asigurării dreptului la un proces echitabil -, modificările aduse, prin legea criticată, pensiei de serviciu a magistraților contravin acestui principiu atât în componenta sa instituțională, cât și în cea individuală.

15. Soluția normativă prevăzută la art.I, II și IV din lege, prin modificarea intempestivă a condițiilor de pensionare a magistraților și a personalului auxiliar de specialitate al instanțelor judecătorești și al parchetelor de pe lângă acestea, aduce atingere prevederilor art.124 alin.(3) cu referire la art.1 alin.(3) și (5) din Constituție, fiind afectată componenta funcțională/instituțională a principiului independenței justiției în substanța sa.

16. Contrar soluției adoptate de legiuitor, pentru respectarea principiului independenței justiției, în componenta funcțională/instituțională, s-ar fi impus o reglementare care să asigure o reală etapizare a condițiilor de pensionare, iar nu una deghizată, inaplicabilă destinatarilor legii, care să se realizeze într-un interval gradual și predictibil, astfel încât să contribuie la stabilitatea sistemului judiciar și, implicit, la asigurarea efectivă a dreptului fundamental al cetățeanului de acces la o instanță și la un proces echitabil. Consecințele extrem de grave produse asupra sistemului judiciar, ca urmare a adoptării măsurii prevăzute la art.1 pct.1 cu referire la art.211 alin.(1) din Legea nr.303/2022 și pct.8 cu referire la introducerea a două noi anexe, anexele nr.3 și nr.4, în cuprinsul Legii nr.303/2022, precum și la art.II din legea criticată, în lipsa instituirii unei etapizări reale a condițiilor de eliberare din funcție prin pensionare a judecătorilor, procurorilor și magistraților-asistenți, sunt incompatibile cu exigențele statului de drept și ale independenței justiției.

17. Spre deosebire de reglementarea actuală, este de observat că atunci când legiuitorul a dorit să realizeze o reformă a sistemului public de pensii, prin majorarea vârstei de pensionare și a stagiului de cotizare, această măsură s-a realizat cu asigurarea unei etapizări efective și graduale, pe o perioadă mai îndelungată de timp, prin creșterea treptată a condițiilor enunțate, astfel încât impactul asupra beneficiarilor să fie minim.

18. Or, în forma adoptată, prin modificările aduse Legii nr.303/2022 și Legii nr.567/2004 privind statutul personalului auxiliar de specialitate al instanțelor judecătorești și al parchetelor de pe lângă acestea și al personalului care funcționează în cadrul Institutului Național de Expertize Criminalistice în privința condițiilor de pensionare a magistraților și a personalului auxiliar de specialitate

al instanțelor și parchetelor, legea criticată este de natură să genereze repercusiuni grave asupra organizării instanțelor și a parchetelor (în special prin reducerea considerabilă a numărului de magistrați și de grefieri, care vor ieși din sistem atât prin pensionări accelerate, cât și prin demisii generate de lipsa unei perspective rezonabile de a dobândi vocația la pensia de serviciu, la care se va adăuga, în mod previzibil, scăderea atractivității îmbrățișării pe viitor a acestor profesii juridice). Prin urmare, lipsa oricărui studiu de impact, lipsa unor analize statistice sau comparative, lipsa identificării și adoptării unor soluții (inclusiv legislative) cu efecte pe termen scurt și lung care să contrabalanseze consecințele negative generate în sistemul de justiție prin modificările aduse în privința pensiilor de serviciu ale magistraților și ale personalului auxiliar de specialitate al instanțelor și parchetelor constituie tot atâtea elemente care susțin caracterul neconstituțional al acestor modificări, din perspectiva încălcării principiului independenței justiției, în componenta funcțională/instituțională a acestuia.

19. În sprijinul criticii de neconstituționalitate sunt invocate Avizul nr.21 (2018) al Consiliului Consultativ al Judecătorilor Europeni (CCJE) și Avizul nr.1 (2001) al CCJE referitor la standardele privind independența puterii judecătorești și inamovibilitatea judecătorilor, cu referire la Recomandarea nr.R (94) 12 a Comitetului de Miniștri al Consiliului Europei și la Carta europeană privind Statutul judecătorilor, prin care, în esență, s-a reținut necesitatea asigurării unui nivel adecvat al salariilor, pensiilor și altor beneficii sociale în cadrul sistemului judiciar.

20. În egală măsură, dispozițiile art.I, II, III și XV din lege sunt de natură să afecteze principiul independenței justiției, în componenta individuală a acestui principiu, fiind adoptate cu încălcarea art.124 alin.(3) și a art.132 alin.(1) din Constituție.

21. Se arată că dreptul magistraților la pensia de serviciu riscă să dobândească un caracter iluzoriu. Astfel, reducerea cuantumului pensiilor ca urmare a aplicării cumulative a tuturor măsurilor reglementate prin această lege [de exemplu: recalcularea pensiei de serviciu, revizuirea numărului de luni ce constituie baza de calcul, ajungându-se până la 25 de ani (300 de luni) și aplicarea impozitului] constituie o măsură prin care afectarea este atât de substanțială, încât poate aduce atingere substanței dreptului la pensie. Doar la o primă vedere, raportarea calculului pensiei la o perioadă de început a carierei în care, nominal, salarizarea era una mult mai mică duce în mod evident la o bază de calcul foarte mică și la scăderea semnificativă a cuantumului pensiilor de serviciu. Invocarea de către inițiatori a modului de stabilire a pensiilor în sistemul public ca model pentru recalcularea/stabilirea pensiilor de serviciu este neavenită. Cu toate că în sistemul public se ia în considerare toată perioada de contributivitate a salariatului, pensionarea se stabilește pe bază de punctaje și puncte, acestea actualizându-se periodic, astfel că numărul de puncte acumulat și pensia în sine vor reflecta inflația din toți anii de contributivitate (valoarea punctului de pensie este actualizată anual). Or, în ipoteza reglementată de legea criticată, baza de calcul care constă în media salariilor nominale din perioade îndepărtate ale carierei duce la anularea conceptului de pensie de serviciu, care trebuie să fie, potrivit jurisprudenței Curții Constituționale, cât mai aproape de ultimul salariu în plată. Astfel, fără nicio altă precizare legată de actualizarea acelei baze de calcul în raport cu rata inflației ori un alt mod de calcul, această reglementare contravine scopului reglementării și este neconstituțională, anulând conceptul de pensie de serviciu.

22. Stabilirea unei condiții de vârstă de la care se naște dreptul la pensia de serviciu fără o eșalonare reală și efectivă afectează însăși substanța acestui drept, măsura legislativă adoptată fiind, prin raportare la rigorile impuse anterior de Curtea Constituțională în aplicarea testului de proporționalitate (ce vizează respectarea unor cerințe stricte referitoare la calitatea legii, legitimitatea scopului vizat și la echilibrul necesar a fi stabilit între mijloacele folosite și scopul urmărit), una lipsită de caracter rezonabil.

23. Prin eliminarea intempestivă a perioadelor de vechime care constituiau, potrivit Legii nr.303/2022, în forma în vigoare, vechime utilă pentru pensia de serviciu, fără existența unei perioade tranzitorii, care să asigure o eșalonare reală, dar și prin schimbarea adusă în privința vârstei de pensionare, legea criticată aduce atingere atât principiului independenței justiției, prin afectarea statutului constituțional al judecătorilor și al procurorilor, astfel cum a fost acesta consacrat prin art.124 alin.(3) și art.132 alin.(1) din Constituție, cât și principiului previzibilității, al securității juridice, al încrederii legitime, al egalității de tratament și al neretroactivității legii civile. Astfel, în condițiile în care legiuitorul a introdus pensia de serviciu pentru categoria profesională a magistraților din anul 1997, iar reglementarea acestui tip de pensie s-a bucurat de continuitate legislativă pe parcursul ultimilor 26 de ani, în mod firesc s-a creat o așteptare legitimă a acestei categorii profesionale, încă de la accederea în profesie. De aceea, reglementarea *ex abrupto* a unor soluții legislative diferite care reconfigurează fundamental acest domeniu este de natură să încalce principiul așteptării legitime ce decurge din principiul securității juridice. Or, în considerarea acestor două principii, titularii unor drepturi prezente sau viitoare au dreptul la continuitatea acțiunii statale, aceasta trebuind să aibă un caracter previzibil, statul neputând încălca încrederea legitimă a persoanelor la stabilitatea și continuitatea acțiunilor lor,

prin determinarea conduitei viitoare a acestora cu ignorarea acestor așteptări legitime create prin actele normative adoptate anterior.

24. În plus, se poate observa că tabelul care reglementează o așa-zisă perioadă tranzitorie în ceea ce privește vechimea minimă este lipsit de aplicabilitate (de vreme ce fiecărui an calendaristic îi corespunde scăderea cu un an a vechimii asimilate), echivalând în cele din urmă, în mare parte, cu inexistența unei perioade tranzitorii în acest sens. Rostul și scopul unei dispoziții tranzitorii este de a face trecerea treptată de la o reglementare veche, în care nu există stabilită o vârstă, la o reglementare nouă, în care s-a introdus vârsta de 60 de ani, normând toate situațiile practice care se ivesc în perioada de tranziție. Or, dacă legiuitorul a intenționat totuși reglementarea unei eșalonări (perioadă tranzitorie), este necesar ca aceasta să fie reală, efectivă, clar redactată și susceptibilă de aplicare. Din analiza modului de reglementare a etapelor incluse în tabel în privința vechimii minime se poate cu ușurință constata că o persoană care nu îndeplinește vechimea de cel puțin 5 ani în funcțiile acolo enumerate (vechimi asimilate) în primii 2 ani ai eșalonării nu o va mai îndeplini niciodată (nici în anii următori menționați în tabel), astfel că pentru toate aceste persoane nu există în fapt o perioadă tranzitorie.

25. Astfel, textul propus este fără niciun efect, cu toate că scopul oricărei dispoziții tranzitorii este să asigure trecerea de la legea veche la legea nouă. Este adevărat că legiuitorul trebuie să instituie prin norma adoptată un raport proporțional între noua reglementare (care nu mai prevede vechimi asimilate) și vechea reglementare (care includea vechimile asimilate, fără limită), dar, atât timp cât textul tranzitoriu este formulat de o manieră care nu mai permite îndeplinirea condiției minime de vechime dacă aceasta nu este îndeplinită în primii doi ani, este vorba mai degrabă despre o normă cu aplicabilitate imediată, însemnând, în fapt, eliminarea intempestivă a perioadelor asimilate, situație care încalcă principiile constituționale menționate mai sus.

26. Aceleași principii sunt afectate prin modul de reglementare a vârstei de pensionare (proiectul având în vedere stabilirea unei vârste de pensionare de 60 de ani începând cu anul 2035, până la acel moment intenția fiind de a se reglementa o perioadă tranzitorie). Or, prevederile cuprinse în același tabel în legătură cu creșterea treptată a vârstei de pensionare sunt, de asemenea, lipsite de aplicabilitate, echivalând în fapt (cu excepția primelor 3 poziții din tabel) cu inexistența unei perioade tranzitorii în acest sens (pentru fiecare an calendaristic fiind prevăzută o creștere a vârstei de pensionare cu un an).

27. În concluzie, modificarea intempestivă a condițiilor de vechime minimă ori a condițiilor de vârstă (cu excepția anilor 2023-2025 pentru care se menține o vârstă de pensionare minimă) reprezintă o afectare a principiilor enumerate mai sus și consacrate în jurisprudența Curții Constituționale. Mai mult, prin caracterul arbitrar, lipsit de previzibilitate, legea criticată este de natură să afecteze grav statutul magistratului, fiind, din acest motiv, viciată în raport cu principiul constituțional al independenței justiției, în componenta individuală a acestui principiu.

28. Art.III din legea criticată încalcă principiul independenței justiției, dar și pe cel al neretroactivității legii civile, prevăzut de art.15 alin.(2) din Constituție.

29. Opțiunile legiuitorului în materia pensiei de serviciu a magistraților sunt circumscrise condiției de respectare a garanțiilor independenței justiției, garanții între care se numără și obligația pozitivă a statului de a asigura stabilitatea financiară a magistraților atât în timpul activității, cât și ulterior încetării acesteia. În acest sens, se menționează art.11 din „Principiile fundamentale privind independența magistraturii”, adoptate de cel de-al VII-lea Congres al Națiunilor Unite pentru prevenirea crimei și tratamentul delincvenților (Milano, 26 august - 6 septembrie 1985) și confirmate de Adunarea Generală a Organizației Națiunilor Unite prin Rezoluțiile nr.40/32 din 29 noiembrie 1985 și nr.40/146 din 13 decembrie 1985, Recomandarea CM/Rec (2010)12 cu privire la judecători: independența, eficiența și responsabilitățile, adoptată de Comitetul de Miniștri al Consiliului Europei la 17 noiembrie 2010, art.6.4 din Carta europeană privind statutul judecătorilor prevede că magistrații, precum și jurisprudența instanței constituționale, care a stabilit fără echivoc că independența justiției, ca garanție constituțională, include securitatea financiară a magistraților, care presupune și asigurarea unor garanții sociale, precum pensia de serviciu (Decizia nr.20 din 2 februarie 2000, Decizia nr.433 din 29 octombrie 2013, Decizia nr.501 din 30 iunie 2015, Decizia nr.45 din 30 ianuarie 2018, Decizia nr.574 din 20 septembrie 2018, Decizia nr.153 din 6 mai 2020, Decizia nr.900 din 15 decembrie 2020).

30. Din ansamblul acestor documente internaționale și al jurisprudenței Curții Constituționale, cu valoare de principiu rezultă că, deși este acceptabilă din punct de vedere constituțional, o diminuare a componentei necontributive a pensiei de serviciu nu este aplicabilă în privința magistraților, întrucât se opun garanțiile independenței acestora, în configurația stabilită de Curtea Constituțională în jurisprudența sa cu privire la dispozițiile art.124 alin.(3) și ale art.132 alin.(1) din Legea fundamentală.

31. Sub un alt aspect, soluția normativă adoptată prin art.I pct.6 din legea criticată cu referire la art.213 alin.(2) din Legea nr.303/2022 încalcă principiul independenței justiției prevăzut la

art.124 alin.(3) din Constituție, precum și caracterul obligatoriu al deciziilor Curții Constituționale, prevăzut la art.147 alin.(4) din Legea fundamentală, întrucât actualizarea pensiilor magistraților (de serviciu, de invaliditate sau de urmaș) trebuie să se facă prin raportare la majorarea indemnizației de încadrare brute lunare pentru judecătorii sau procurorii în activitate, în condiții identice de funcție, vechime și grad profesional, și nu în funcție de rata medie anuală a inflației. Optând pentru această ultimă soluție, legiuitorul a afectat compensația aferentă incompatibilităților, a interdicțiilor, a responsabilităților și a riscurilor pe care le implică exercitarea acestei profesii, ceea ce este neconstituțional.

32. Art.I pct.2 din legea criticată cu referire la abrogarea alin.(2) al art.211 din Legea nr.303/2022 încalcă art.44 din Constituție și art.1 din Protocolul nr.1 adițional la Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale. În acest sens, se arată că art.I pct.2 din legea criticată abrogă dispozițiile alin.(2) al art.211 din Legea nr.303/2022, care, în prezent, prevede că, pentru fiecare an care depășește vechimea de 25 de ani în funcțiile de judecător, procuror, judecător de la Curtea Constituțională, magistrat-asistent la Înalta Curte de Casație și Justiție și la Curtea Constituțională, personal de specialitate juridică asimilat judecătorilor și procurorilor, judecător financiar, procuror financiar sau consilier de conturi de la secția jurisdicțională a Curții de Conturi, avocat, personal de specialitate juridică în fostele arbitraje de stat, grefier cu studii superioare juridice, consilier juridic sau jurisconsult, la cuantumul pensiei de serviciu se adaugă câte 1% din baza de calcul, fără a o putea depăși. Or, abrogarea acestei prevederi, fără introducerea unei norme tranzitorii care să tranșeze situația persoanelor care la momentul intrării în vigoare a legii noi îndeplineau condiția de vechime stabilită de legea veche pentru a beneficia de pensia de serviciu, dar care, luând în considerare și această prevedere de favoare, au ales să desfășoare în continuare activitate în magistratură, este de natură să aducă atingere principiului previzibilității reglementării. Fiecare an de activitate prestată după îndeplinirea condiției prevăzute de lege trebuie să se regăsească în mod corespunzător în cuantumul pensiei, câtă vreme nu s-a reflectat în vreun fel în cuantumul indemnizației. Astfel fiind, abrogarea normei nu doar că suferă de viciul imprevizibilității, dar, în concret, ea duce la suprimarea unui drept cu existență certă, determinată, recunoscut celor care din considerente de loialitate față de profesie își continuă activitatea dincolo de momentul la care aveau o vocație concretă pentru pensionare.

33. Cu privire la nesocotirea principiului egalității în drepturi prevăzut de dispozițiile art.16 coroborat cu art.53 din Constituție, se arată că legea criticată este discriminatorie, întrucât recalcularea pensiilor este o măsură prevăzută doar pentru judecători și celelalte categorii de pensionari reglementate de Legea nr.303/2022, soluția legislativă fiind adoptată fără o justificare a diferențierii dintre pensiile stabilite deja potrivit normelor anterioare pentru magistrați și cele ale celorlalte categorii de pensionari, care nu se recalculează. Plecând de la premisa că pensia de serviciu a fost instituită pentru stimularea stabilității în serviciu și a formării unei cariere în magistratură, eșalonarea propusă la anexa nr.4 la Legea nr.303/2022 determină o discriminare fundamentată pe criteriul vârstei, în condițiile în care criteriul obiectiv de diferențiere care ar fi trebuit să fundamenteze diferența de tratament este vechimea în funcție; astfel, se creează situații discriminatorii între profesioniștii cu o vechime similară în funcție, dar cu vârste diferite. Astfel, soluția legislativă consacrată prin anexa menționată echivalează cu o schimbare intempestivă și aleatorie a vârstei de pensionare. Trecerea la noul regim de vârstă trebuia să se facă treptat și proporțional cu numărul de ani până la împlinirea vârstei standard de 60 de ani, pentru a evita situațiile de vădită discriminare și încălcare a principiului proporționalității, în care, de pildă, o persoană care, potrivit legii vechi, ar fi îndeplinit condițiile de pensionare a doua zi după data prevăzută pentru intrarea în vigoare legii noi să fie obligată să mai profeseze încă 12 ani pentru a reuși să îndeplinească condițiile de pensionare prevăzute de actul normativ nou. Prin urmare, această soluție legislativă creează un tratament discriminatoriu, pe de o parte, între persoanele care se încadrează în ipoteza primelor trei poziții ale tabelului în discuție și cele care intră sub incidența pozițiilor ulterioare ale acestuia (și care nu mai beneficiază de eșalonare), precum și între magistrați intrați la același moment în profesie, dar care au vârste diferite la momentul intrării în vigoare a legii.

34. Se mai apreciază că dispozițiile art.XV din legea criticată (cu referire la art.101 din Legea nr.227/2015 privind Codul fiscal) încalcă dispozițiile art.1 alin.(5) și ale art.16 alin.(1) din Constituție. În esență, dispozițiile legale criticate modifică regulile de impozitare a veniturilor din pensii, în sensul instituirii unei supraimpozitări a pensiilor de serviciu care depășesc atât câștigul salarial mediu brut utilizat la fundamentarea bugetului asigurărilor sociale de stat, cât și partea contributivă a acestor pensii. Din modalitatea de redactare a normelor adoptate nu rezultă cu suficientă claritate și precizie care este baza de impozitare în situațiile speciale avute în vedere, aceasta neputând fi determinată de către destinatarii legii într-o modalitate care să prevină interpretările arbitrare și discriminatorii.

35. În această modalitate de reglementare se încalcă unul dintre principiile fundamentale ale fiscalității, consfințit în art.3 lit.b) din Legea nr.227/2015 privind Codul fiscal, referitor la certitudinea

impunerii. Or, principiul predictibilității și certitudinii fiscale reprezintă o transpunere la nivel infraconstituțional a principiului legalității prevăzut de art.1 alin.(5) din Legea fundamentală, legiuitorul fiind ținut să adopte o legislație previzibilă și coerentă în măsură să asigure stabilitatea raporturilor juridice existente în domeniul fiscal.

36. Se mai arată că legea, în ansamblul său, încalcă art.1 alin.(4) din Constituție privind principiul separației și echilibrului puterilor, referitor la cooperarea loială și la respectul reciproc între autoritățile statului, inclusiv prin raportare la dispozițiile art.147 din Constituție.

37. Se arată că în cursul anului 2022 a fost adoptată Legea nr.303/2022 la inițiativa legislativă a Guvernului exprimată prin depunerea unui proiect de lege care a pus în discuție modificarea condițiilor de pensionare a magistraților și a criteriilor privind calculul pensiilor și care, în urma implicării directe a tuturor părților interesate și a unei consultări reale a acestora și în urma dezbaterilor parlamentare, a fost adoptată în forma în vigoare la această dată. În expunerea de motive ce a însoțit proiectul de lege privind statutul judecătorilor și procurorilor, Guvernul a justificat emiterea acestui proiect de lege prin faptul că „intrarea în vigoare a legilor justiției (legilor privind statutul judecătorilor și procurorilor, privind organizarea judiciară și privind Consiliul Superior al Magistraturii) constituie jalon în Planul Național de Redresare și Reziliență (PNRR) al României”. De asemenea, tot în expunerea de motive, inițiatorul a precizat că prin proiectul de lege se propune: reglementarea la nivel de lege a tuturor aspectelor care privesc cariera magistraților, menținerea drepturilor magistraților la nivelul existent în prezent și instituirea unei prevederi care să stabilească faptul că salarizarea magistraților se va reglementa prin lege specială privind salarizarea în domeniul justiției; faptul că în materia pensiilor de serviciu se mențin dispozițiile în vigoare privind cuantumul pensiilor, dar și prevederea expresă în lege privind recalcularea pensiilor în situația pensionarilor care se reîncadrează după pensionare sau care rămân în activitate. Totodată, prin aceeași propunere legislativă, inițiatorul a venit cu o nouă soluție normativă privind condițiile de pensionare a magistraților, rezultată din comasarea alin.(1) și (2) ale art.82 din Legea nr.303/2004, noua dispoziție legală regăsindu-se la art.211 din Legea nr.303/2022.

38. La câteva zile după intrarea în vigoare a Legii nr.303/2022 privind statutul judecătorilor și procurorilor, respectiv în data de 29 decembrie 2022, Guvernul a înaintat Senatului proiectul de Lege pentru modificarea și completarea unor acte normative din domeniul pensiilor de serviciu, solicitând adoptarea acesteia tot în procedură de urgență, prin care a propus, din nou, modificarea condițiilor de pensionare a categoriei profesionale prevăzute de Legea nr.303/2022, precum și a criteriilor privind calculul pensiilor acestora.

39. De data aceasta, prin expunerea de motive, inițiatorul justifică propunerea legislativă arătând că „prin actele normative care reglementează pensiile de serviciu s-a creat un regim juridic special de pensionare pentru anumite categorii socio-profesionale (...) de natură să creeze avantaje în favoarea acestora în unele cazuri fără o justificare obiectivă și rezonabilă (...)”. Mai arată că reformarea sistemului public de pensii - jalonul 215 - este o obligație asumată în PNRR și că, potrivit acestui jalon, „trebuie întreprinse demersurile necesare pentru intrarea în vigoare a cadrului legislativ pentru reducerea cheltuielilor cu pensiile speciale”.

40. Repunerea în discuție, la un interval de câteva zile, a condițiilor de pensionare și a criteriilor de calcul al pensiilor de serviciu ale magistraților și invocarea unor motive de necesitate a legiferării, fundamentale opuse, sunt de natură să afecteze stabilitatea statutului magistraților cu consecința slăbirii independenței justiției și a puterii judecătorești în ansamblul său. Atribuțiile constituționale ale Guvernului și ale Parlamentului astfel exercitate contravin cerințelor respectului reciproc între autoritățile statului și ale cooperării loiale, afectând principiul fundamental al statului de drept, respectiv principiul separației și echilibrului puterilor - legislativă, executivă și judecătorească -, consacrat de art.1 alin.(4) și garantat de art.1 alin.(5) din Constituție.

41. Exercitarea atribuțiilor privind inițiativa legislativă a Guvernului și de legiferare a Parlamentului trebuie exercitate cu bună-credință, în spiritul comportamentului loial și al respectului față de cealaltă putere a statului reprezentată de puterea judecătorească și cu respectarea cerințelor de independență a justiției, atât sub aspect instituțional [art.126 alin.(1) din Constituție], cât și sub aspect individual [art.124 alin.(3) din Constituție], fără de care nu își poate îndeplini atribuțiile sale constituționale.

42. În plus, o încălcare a principiului cooperării loiale se impune a fi reținută și prin raportare la dispozițiile art.147 alin.(4) din Constituție, față de atitudinea legiuitorului care, în pofida bogatei și constante jurisprudențe a Curții Constituționale prin care s-a stabilit că statutul constituțional al magistraților - statut dezvoltat prin lege organică și care cuprinde o serie de incompatibilități și interdicții, precum și responsabilitățile și riscurile pe care le implică exercitarea acestei profesii - impune acordarea pensiei de serviciu ca o componentă a independenței justiției, garanție a statului de drept, prevăzut de art.1 alin.(3) din Legea fundamentală, periodic, readuce în discuție soluții legislative care, prin

Încercarea de eliminare a pensiei de serviciu a magistraților, păstrează același caracter neconstituțional. În acest sens, se invocă Decizia nr.895 din 17 decembrie 2015, prin care Curtea a statuat că o astfel de atitudine a legiuitorului contravine comportamentului constituțional loial de care acesta trebuie să dea dovadă față de instanța constituțională și față de jurisprudența acesteia. Curtea a constatat că obligațiile constituționale care rezultă din jurisprudența sa circumscriu cadrul activității legislative viitoare și a reținut că, prin adoptarea unei soluții legislative similare cu cea constatată ca fiind contrară dispozițiilor Constituției, legiuitorul a acționat *ultra vires*, încălcându-și obligația constituțională rezultată din art.147 alin.(4) din Constituție.

43. În conformitate cu dispozițiile art.16 alin.(2) din Legea nr.47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale, obiecția de neconstituționalitate a fost comunicată președinților celor două Camere ale Parlamentului și Guvernului pentru a-și exprima punctele de vedere.

44. **Președintele Camerei Deputaților** apreciază că obiecția de neconstituționalitate este neîntemeiată.

45. Se arată că actul normativ adoptat îndeplinește criteriile privind calitatea legii, componentă a principiului legalității. Astfel, după cum reiese din expunerea de motive, dar și din cuprinsul legii criticate, modificările aduse actelor normative cu caracter special au în comun instituirea unor măsuri de natură să reformeze legislația privind pensiile de serviciu - prin corectarea inechităților, din punctul de vedere al principiului contributivității, dintre beneficiarii acestei categorii de pensii și cei din sistemul public de pensii, luând totodată în considerare jurisprudența instanței de contencios constituțional - și converg către un singur scop comun, respectiv aplicabilitatea unitară a legii. Actul normativ criticat nu are un caracter eterogen, obiectul de reglementare fiind clar, unic și bine definit, iar relațiile sociale reglementate, chiar dacă sunt variate, au o strictă legătură între ele, reflectând astfel o unitate normativă și un scop unic, așa cum s-a detaliat anterior. Există o conexiune logică între conținutul modificărilor/completărilor din actele normative care au suferit intervenții pe această cale, conexiune dată de un numitor comun care constă în materia cărora acestea aparțin. Contrar susținerilor Înaltei Curți de Casație și Justiție, în cadrul procedurii de adoptare a legii criticate, Parlamentul a ținut seama de principiul unicității obiectului de reglementare. În consecință, Parlamentul, în calitate de unică autoritate legiuitoare, a adoptat actul normativ în mod legitim și asumat, conform Constituției, principiul legalității stând la baza oricăror acte adoptate de organul reprezentativ suprem al poporului român.

46. Cu privire la încălcarea art.73 alin.(3) lit.l) raportat la art.75 alin.(1) din Constituție, se arată că, ținând cont de complexitatea raporturilor juridice existente în sfera domeniului vizat, nu toate normele juridice cuprinse în actul normativ supus controlului de constituționalitate au ca obiect de reglementare cele prevăzute la art.75 alin.(3) lit.l) din Constituție și, ca atare, nu se pot circumscrie sferei organizării acestui domeniu. Cu alte cuvinte, ar fi eronat să se stabilească o identitate între sfera reglementărilor care vizează sistemul de justiție, în ansamblu, și totalitatea normelor juridice care sunt modificate prin actul normativ contestat. În lipsa existenței unui criteriu obiectiv și clar privind normele juridice care intră sub incidența acestui concept constituțional, se impune identificarea acelor elemente care statuează dacă o normă juridică, prin conținutul său, are caracter organic și se supune adoptării de către Senat, în calitate de Cameră decizională, în temeiul art.73 alin.(3) raportat la art.75 din Constituție. În această ipoteză în care proiectul criticat cuprinde atât norme juridice de natura legii organice pentru care competența decizională aparține Senatului, precum și norme juridice de natura legii ordinare sau de natura legii organice, dar care, sub aspect procedural, sunt de competența decizională a Camerei Deputaților, sunt incidente prevederile art.75 alin.(5) raportate la alin.(1) și (4) ale aceluiași articol din Constituție. Legea contestată conține domenii rezervate legii organice, care se supun adoptării Senatului, în calitate de Cameră decizională, Camera Deputaților fiind, într-o astfel de situație, prima Cameră sesizată, iar în ipoteza în care Camera decizională adoptă o prevedere pentru care competența decizională aparține primei Camere, este necesară întoarcerea legii la prima Cameră sesizată, care va decide definitiv în procedură de urgență, în conformitate cu art.75 alin.(4) și (5) din Legea fundamentală.

47. De asemenea, deși legea în discuție se încadrează, în ansamblul său, domeniilor rezervate legii organice, totuși, nu toate normele juridice prevăzute în aceasta se subsumează categoriei de norme juridice rezervate legii organice. Pentru asemenea prevederi, competența decizională aparține Camerei Deputaților. Tocmai în acest spirit constituțional, în Raportul comun al comisiilor sesizate în fond, atât la Camera Deputaților, cât și la Senat, se menționează în mod expres că în cazul de față sunt aplicabile prevederile art.75 alin.(4) și (5) din Legea fundamentală, legea întorcându-se la Senat pentru a decide definitiv cu privire la domeniul pentru care este Cameră decizională. Ca atare, nu se pot reține criticile de neconstituționalitate privitoare la ordinea de sesizare a celor două Camere ale Parlamentului prin raportare la prevederile art.75 alin.(1) cu referire la art.73 alin.(3) lit.l) din Legea fundamentală.

48. Se arată că actul normativ criticat respectă în ansamblul său cerințele privind claritatea, precizia și previzibilitatea normelor juridice. Se menționează că au fost respectate întru totul dispozițiile legale privitoare la motivarea proiectelor de acte normative, propunerea legislativă fiind avizată favorabil de Consiliul Legislativ. Totodată, se evidențiază că expunerea de motive nu face parte integrată din lege, cu consecința că nu poate conduce, prin ea însăși, la neconstituționalitatea actului normativ.

49. Nu poate fi reținută nici critica referitoare la lipsa avizului CSM, întrucât din consultarea fișei legii contestate rezultă că avizul acestei autorități fost prezentat în cadrul derulării procedurii legislative, prin Hotărârea Plenului Consiliului Superior al Magistraturii nr.187 din 22 decembrie 2022. Perspectiva Înaltei Curți de Casație și Justiție, potrivit căreia ar fi fost necesară solicitarea unui nou aviz asupra amendamentelor formulate, nu este fundamentată pe consacrarea legală a respectivei competențe în actul normativ care reglementează organizarea și funcționarea autorității menționate. Prin prevederile art.39 alin.(3) din Legea nr.305/2022 privind Consiliul Superior al Magistraturii, potrivit cărora „plenul Consiliului Superior al Magistraturii avizează proiectele de acte normative ce privesc activitatea autorității judecătorești”, este reglementat neechivoc faptul că exercitarea competenței vizează inițiativele legislative, și nu textele unor amendamente care ar fi formulate cu prilejul dezbaterii parlamentare. Sub aspect procedural, nici actul normativ organic antereferit și nici regulamentul parlamentare nu prevăd mecanismele de consultare a CSM la care s-ar putea recurge în cadrul procesului legislativ desfășurat la nivelul comisiilor permanente raportoare la care se depun amendamente ori cu prilejul dezbaterii generale sau pe articole din plenul Camerei Deputaților și al Senatului.

50. Cu privire la pretinsa încălcare a dispozițiilor art.124 alin.(3) prin raportare la art.1 alin.(3) și (5) din Constituție, se arată că, după cum se precizează chiar în instrumentul de prezentare, dispozițiile criticate, cu referire la art.I, II și IV din legea contestată, își au sorginea în angajamentele asumate de România prin PNRR – Componenta C8 – Reforma fiscală și reforma sistemului de pensii R6. Reforma sistemului public de pensii – Jalon 215 – și au în vedere identificarea unor „soluții concrete care să vizeze corectarea inechităților dintre beneficiarii pensiilor de serviciu și beneficiarii din sistemul public de pensii din punct de vedere al aspectului contributivității și luând în considerare și jurisprudența Curții Constituționale”.

51. Astfel cum se precizează în motivarea amendamentelor care completează, sub forma alin.(11) și (12), dispozițiile art.211 din Legea nr.303/2022, adoptate de comisiile permanente ale Camerei Deputaților – Comisia pentru muncă și protecție socială, respectiv Comisia de buget, finanțe și bănci – sesizate cu întocmirea raportului asupra proiectului de lege în cauză, intenția legiuitorului primar a vizat „menținerea aceleiași baze de calcul pentru o perioadă de 5 ani urmare nevoilor de stopare a exodului de personal specializat spre pensie”, în contextul „lipsei acute de personal specializat”. În concordanță cu jurisprudența Curții Constituționale, dar și cu angajamentele asumate prin PNRR, mai sus amintite, legea criticată nu afectează fundamental dreptul la pensie de serviciu de care beneficiază anumite categorii profesionale, potrivit legii. Fără a aduce atingere principiilor constituționale evocate de autoarea sesizării – al independenței justiției și al statului de drept –, în procesul de legiferare legiuitorul a urmărit exclusiv adoptarea unor măsuri menite să reformeze sistemul de pensii, în sensul diminuării inechităților existente între beneficiarii pensiei de serviciu raportat la beneficiarii din sistemul public de pensii.

52. În mod neechivoc, voința legiuitorului se întemeiază pe imperativul izvorât din complexitatea circumstanțială a momentului. Rațiunile de reglementare ale legiuitorului, materializate, în deplină concordanță cu jurisprudența instanței de contencios constituțional, prin amendamentele adoptate în cadrul dezbaterilor parlamentare asupra proiectului de lege în discuție, care au ca obiect majorarea eșalonată a vârstei standard de pensionare, precum și creșterea treptată, până în luna ianuarie 2043, a bazei de calcul utilizate la stabilirea pensiei de serviciu pentru judecători, procurori, judecători de la Curtea Constituțională, magistrați-asistenți de la Înalta Curte de Casație și Justiție și de la Curtea Constituțională, pornind de la principiul potrivit căruia nicio pensie de serviciu nu poate depăși veniturile obținute în perioada contributivă, fără a afecta procentul prevăzut de normele legale în vigoare, avut în vedere la calculul pensiei de serviciu acordate categoriilor enumerate, reprezintă exclusiv o problemă de oportunitate legislativă, neputându-se constitui într-un veritabil viciu de constituționalitate. În consecință, Parlamentul are dreptul exclusiv de a dispune, în funcție de politica socială și fondurile disponibile, asupra cuantumului și condițiilor de acordare a pensiilor de serviciu.

53. *De facto*, cu caracter general, se arată că o mare parte dintre argumentele invocate se referă, în principal, la elemente care țin de oportunitatea reglementării și nu pot avea valoarea unei motivări cu privire la criticile aduse.

54. De altfel, art.61 alin.(1) din Constituție consacră rolul Parlamentului de unică autoritate legiuitoare a țării, ceea ce înseamnă că are deplină competență să reglementeze orice relații sociale, indiferent de obiectul acestora. Legiferarea presupune normarea unor acțiuni/conduite/comportamente,

de la cele mai generale la cele mai concrete, chiar cazuale, fiind determinată, în mod exclusiv, de decizia de oportunitate a Parlamentului. Legiuitorul are competența exclusivă de a opta pentru o soluție legislativă pe care o apreciază ca fiind în concordanță cu scopurile politicii sale legislative, în speță asumate la nivel de stat. Cu privire la oportunitate, se apreciază că aceasta nu poate constitui suspiciune/motiv de neconstituționalitate.

55. Față de cele mai sus arătate, se arată că principiul constituțional presupus a fi încălcat a fost pe deplin respectat de către Parlament în procesul de adoptare a legii.

56. Referitor la criticile privind art.I pct.2 din lege, se arată că acest text introduce două alineate noi [alin.(1¹) și (1²)] în cuprinsul art.211 din Legea nr.303/2022 privind statutul judecătorilor și procurorilor, în timp ce art.I pct.3 abrogă alin.(2) al art.211 din Legea nr.303/2022. Conform dispozițiilor art.211 alin.(2) din Legea nr.303/2022, în situația depășirii vechimii minime de 25 de ani, cuantumul pensiei persoanelor abilitate prin lege crește prin adăugarea unui procent de 1% din baza de calcul (fără a o putea depăși), pentru fiecare an suplimentar în activitate. Se observă astfel că aceste dispoziții, care reglementează elemente de calcul al cuantumului pensiei, nu vizează bunuri actuale, aflate deja în patrimoniul persoanelor din categoriile profesionale vizate de lege, ci conturează modul de stabilire a cuantumului unor bunuri viitoare, pentru care destinarii legii au o vocație. Având în vedere că dreptul la pensie se exercită în mod efectiv de la data eliberării din funcție prin pensionare, potrivit art.201 alin.(1) lit.b) din Legea nr.303/2022, se apreciază că modalitatea de calcul al pensiei și elementele ce conturează cuantumul acesteia sunt la latitudinea autorității legiuitoare, care le poate modifica oricând având în vedere realitatea economico-socială, îndeplinirea obiectivelor înscrise în programul de guvernare adoptat cu prilejul acordării votului de încredere față de Guvernul investit, respectiv îndeplinirea angajamentelor internaționale asumate de țara noastră. Ca atare, nu se poate reține critica privind încălcarea dispozițiilor art.44 din Constituție și ale art.1 din Protocolul nr.1 adițional la Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale.

57. Cu privire la critica raportată la art.16 și 53 din Constituție, se arată că dispozițiile legii contestate nu restrâng dreptul la pensie, ca drept fundamental prevăzut la art.47 alin.(2) din Constituție, ci stabilesc calcularea pensiilor de serviciu printr-un algoritm bazat pe vechime și vârstă, care este detaliat în cele două anexe nou-introduse la Legea nr.303/2022. Prin urmare, în ceea ce privește aceste din urmă drepturi de asigurări sociale, legiuitorul are dreptul exclusiv de a dispune, în funcție de politica socială și de fondurile disponibile, asupra acordării lor, precum și asupra cuantumului lor și a condițiilor de acordare. Se poate spune că, față de acestea, Constituția instituie mai degrabă o obligație de mijloace, iar nu de rezultat, spre deosebire de dreptul la pensie, care este consacrat în mod expres. Stabilirea condițiilor și criteriilor de acordare a pensiei de serviciu ține de opțiunea liberă a legiuitorului, lucru care a fost evidențiat și în Hotărârea din 6 decembrie 2007, pronunțată de Curtea Europeană a Drepturilor Omului în Cauza *Beian împotriva României*, paragraful 59 - Curtea relevă că pe baza articolului 14 din Convenție, o normă legală „este discriminatorie dacă nu are o justificare «obiectivă și rezonabilă», adică dacă nu urmărește un «scop legitim» sau nu există un «raport rezonabil de proporționalitate între mijloacele folosite și scopul vizat»”. Or, în cazul legii criticate, o atare cauză obiectivă și rațională o reprezintă necesitatea reformării sistemului de pensii, reechilibrarea sa, eliminarea încheităților existente în sistem și, nu în ultimul rând, situația de criză economică și financiară cu care se confruntă statul în contextul recuperării după criza COVID-19, necesitate care la nivel european a determinat adoptarea Regulamentului (UE) 2021/241 al Parlamentului European și al Consiliului din 12 februarie 2021 de instituire a Mecanismului de redresare și reziliență. Prin urmare, susținerile autoarei sesizării referitoare la eșalonarea propusă în anexa nr.4 la Legea nr.303/2022 ce „determină discriminare fundamentată pe criteriul vârstei, în condițiile în care criteriul obiectiv de diferențiere care ar fi trebuit să fundamenteze diferența de tratament este vechimea în funcție” nu fac decât să confirme legitimitatea soluției legislative de a elimina încheitățile din sistem prin cumularea celor două criterii, al vârstei minime de pensionare și al vechimii în funcție de 25 de ani.

58. Astfel, această măsură nu poate fi considerată ca fiind disproporționată între categoriile socioprofesionale vizate. Se observă că aceasta nu impune o sarcină excesivă asupra destinatarilor ei, ea aplicându-se tuturor pensiilor speciale, nu selectiv, și nu prevede diferențieri pentru diversele categorii cărora li se adresează, pentru a nu determina ca una sau alta să suporte mai mult sau mai puțin măsura de reducere a venitului obținut dintr-o atare pensie. Trecerea la noul regim de vârstă standard de pensionare se va face treptat până în anul 2035, norma criticată fiind în acord cu prevederile constituționale și ale normelor de tehnică legislativă, dând dreptul destinatarilor să își adapteze conduita prin raportare la dispozițiile nou-introduse.

59. Cu privire la critica ce implică o pretinsă încălcare a dispozițiilor art.1 alin.(5) și ale art.16 alin.(1) din Constituție, în componenta de calitate a legii, se apreciază că actul normativ criticat răspunde întru totul exigențelor constituționale, reglementarea criticată aducând mai multă claritate și predictibilitate prin nominalizarea categoriilor de plătitori ai impozitului lunar pe venitul din pensii,

luându-se ca bază de calcul nivelul câștigului salarial mediu net, impozitarea realizându-se în mod progresiv, și nu printr-o „supraimpozitare a pensiilor de serviciu”.

60. Se menționează că, potrivit dispozițiilor actuale ale art.101 din Legea nr.227/2015 privind Codul fiscal, impozitul se calculează prin aplicarea unei cote de impunere de 10% asupra venitului impozabil din pensii, iar elementul de noutate adus de legea criticată urmărește așezarea justă a sarcinilor fiscale prin aplicarea unei cote de impunere de 15% asupra părții din venitul din pensii care depășește nivelul câștigului salarial mediu net și excedează aplicării principiului contributivității.

61. Astfel, argumentele prezentate de autoarea sesizării nu pot să încadreze actul normativ în sfera normelor lipsite de claritate și predictibilitate deoarece Parlamentul, prin modificările adoptate, a cuprins și a enumerat toate categoriile de venituri din pensii ce urmează să fie impozitate diferențiat. Prin urmare, dreptul legiuitorului de a reglementa formarea și controlul resurselor financiare ale statului, astfel cum rezultă din prevederile constituționale, a fost exercitat cu respectarea exigențelor constituționale referitoare la principiul legalității și securității raporturilor juridice fiscale, în componenta privind calitatea normelor edictate.

62. Referitor la criticile privind încălcarea art.1 alin.(4) din Constituție, se arată că autoarea acestora nu descrie și nici nu evidențiază o relație de cauzalitate între acte, fapte sau acțiuni care sunt de competența autorității legiuitoare, la care aceasta ar fi recurs sau de la care s-ar fi abținut, după caz, și afectarea drepturilor ori competențelor constituționale ale autorității judecătorești, cu consecința împiedicării funcționării normale a acesteia și/sau a declanșării blocajului instituțional. În sesizare sunt doar redate pasaje și considerente extrase din expunerea de motive a Legii nr.303/2022 privind statutul judecătorilor și procurorilor, care a intrat în vigoare la 16 decembrie 2022, și pasaje din expunerea de motive a legii contestate, care ar avea un conținut diferit. Diferențele de conținut dintre cele două expuneri de motive ale celor două proiecte de legi invocate de autoarea sesizării sunt determinate de particularitățile obiectului de reglementare, de schimbările economice și financiare apărute în societate, iar intervalul dintre momentele la care au fost depuse nu este de câteva zile, după cum susține autoarea sesizării. Astfel, Guvernul a depus proiectul de Lege privind statutul judecătorilor și procurorilor la prima Cameră sesizată în data de 1 septembrie 2022, iar proiectul de Lege pentru modificarea și completarea unor acte normative din domeniul pensiilor de serviciu l-a depus la prima Cameră sesizată în data de 29 decembrie 2022.

63. Având în vedere considerentele de mai sus, se arată că susținerile autoarei sesizării au valoarea unor opinii ori considerații teoretice, care nu au suport juridic, constituțional, nefiind însoțite de argumente care să motiveze afirmația că este afectată „stabilitatea statutului magistraților cu consecința slăbirii independenței justiției și a puterii judecătorești în ansamblul său” ori afirmația că măsurile dispuse prin legea contestată „sunt soluții legislative care, prin încercarea de eliminare a pensiei de serviciu a magistraților, păstrează același caracter neconstituțional” (pensia de serviciu nu se elimină). Ca urmare, simpla menționare a acestora, în absența unor argumente pertinente, incidente soluționării sesizării, nu este suficientă pentru a justifica neconstituționalitatea legii contestate, respectiv a măsurilor juridice pe care aceasta le reglementează.

64. În acest context, se apreciază că nu poate fi reținut în sarcina celor două Camere ale Parlamentului niciun comportament expres sau implicit care să determine ori să contribuie în vreun fel la slăbirea independenței justiției și a puterii judecătorești în ansamblul său. De asemenea, nu poate fi reținută nici arogarea de către Parlament a unor competențe care nu îi aparțin și nici încălcarea de către acesta a competențelor care aparțin altor autorități publice.

65. **Guvernul** apreciază că obiecția de neconstituționalitate este neîntemeiată.

66. Cu privire la criticile de neconstituționalitate care privesc diverse sintagme referitoare la baza de calcul a pensiilor de serviciu („media indemnizațiilor de încadrare brute lunare”, „media veniturilor nete aferente bazei de calcul” etc.), se arată că acestea sunt reglementate și consacrate de dispozițiile legale aplicabile tuturor categoriilor de pensii de serviciu reglementate de legi cu caracter special, cu excepția pensiilor de serviciu ale magistraților, respectiv art.IX din Ordonanța de urgență a Guvernului nr.59/2017 privind modificarea și completarea unor acte normative din domeniul pensiilor de serviciu.

67. Se arată că, potrivit legii, creșterea vârstei de pensionare se face etapizat de la 50 la 60 de ani începând cu anul 2023 până în anul 2035, și nu intempestiv, precum și că la determinarea bazei de calcul a pensiilor de serviciu se au în vedere veniturile de natură salarială realizate pe o durată mai mare de activitate, eșalonată de la 12 luni la 300 de luni, începând cu anul 2023 până în anul 2043. Conform noului cadru legislativ, pensiile de serviciu ale magistraților vor fi recalculat și vor fi alinate la principiul contributivității. Drept urmare, pensiile de serviciu se calculează pe baza principiului contributivității, a vechimii în profesie și a reajustării procentului legat de veniturile obținute.

68. Invocându-se avizul CSM, precum și jurisprudența Curții Constituționale, se apreciază că noul mod de stabilire a bazei de calcul, precum și recalcularea pensiilor de serviciu aflate în plată

este unul constituțional. În lipsa recalculării pensiilor aflate în plată, s-ar crea două categorii de magistrați, care ar beneficia de cuanțumuri diferite ale pensiei de serviciu, în funcție de legea în vigoare la momentul pensionării, deși aceștia îndeplinesc aceleași condiții de vechime, funcție și grad, iar statutul și protecția lor constituțională sunt identice. În plus, prin faptul că limitează cuanțul pensiei în plată la media veniturilor nete, legea reconstituie reperatele firești ce au caracterizat cuanțul pensiei de serviciu înainte de modificările operate la nivelul legislației fiscale, care au condus la un cuanțum net al pensiei de serviciu superior cuanțumului net al indemnizației unui magistrat în activitate. Or, este în afara oricărei rațiuni ca o persoană să beneficieze de o pensie de serviciu mai mare decât veniturile pe care le-ar obține dacă ar exercita efectiv activitatea în considerarea căreia primește pensia. Trebuie subliniat că lipsa unei astfel de norme tranzitorii vizând recalcularea pensiilor de serviciu în plată ar avea drept efect direct creșterea considerabilă a numărului judecătorilor și procurorilor care vor solicita eliberarea din funcție prin pensionare, până la momentul intrării în vigoare a noii legi. O astfel de perspectivă ar conduce la un veritabil blocaj în activitatea judiciară, prin depopularea instituțiilor judiciare, cu consecințe care vor greva pentru mulți ani instanțele judecătorești și parchetele de pe lângă acestea și, astfel, vor afecta grav dreptul cetățeanului la un proces echitabil, inclusiv în componenta referitoare la accesul la instanță, actul de justiție devenind iluzoriu.

69. Se arată că legea criticată este clară și previzibilă sub aspectul soluțiilor legislative promovate prin dispozițiile sale tranzitorii referitoare la baza de calcul și la creșterea vârstei de pensionare. Legiuitorul a reglementat o eșalonare efectivă, reală, clar redactată și susceptibilă de aplicare, care poate produce efecte juridice indiscutabile. Noua reglementare nu este de natură să afecteze statutul magistratului, nefiind viciată în raport cu principiul constituțional al independenței justiției.

70. Legiuitorul a respectat întocmai cele statuate de Curtea Constituțională prin Decizia nr.900 din 15 decembrie 2020, în sensul că nu a diminuat drepturile magistraților, ci a instituit garanția unei echități între drepturile cuvenite cu titlu de salariu și cele cu titlu de pensie, acesta considerând că nicio pensie specială nu poate depăși venitul obținut în cursul perioadei de cotizare.

71. Se apreciază că dispozițiile criticate sunt constituționale, acestea fiind clare, și nu sunt de natură să conducă la interpretări arbitrare, iar termenele, modalitatea și sumele de plată pot fi stabilite pentru fiecare plătitor, respectiv aceștia pot urmări și înțelege sarcina fiscală ce le revine.

72. Se menționează că fiecare domeniu de reglementare cuprins în lege, cu toate că își păstrează individualitatea, are caracter conex legislației privind drepturile de pensie, vizând relații sociale omogene fiecărui domeniu. Se poate observa că obiectul de reglementare al proiectului de lege este clar și bine definit, reprezentat fiind de crearea unui cadru legal de tratament între asigurații sistemului public de pensii în considerarea principiului egalității.

73. Se subliniază că, în cadrul PNRR, în componența „Reformei sistemului public de pensii” este abordată și problematica indemnizațiilor/pensiilor de serviciu, astfel că demersurile întreprinse, conform jalonului 215, au fost necesare pentru intrarea în vigoare a „cadrului legislativ pentru reducerea cheltuielilor cu pensiile speciale”. În cadrul componenteii extinse, se face referire la o serie de categorii de indemnizații/pensii reglementate prin acte normative individuale cu caracter special, aplicabile pentru toate categoriile de personal. Conform PNRR, acestea trebuiau supuse unor reforme pe baza unor soluții care să vizeze corectarea inechităților dintre beneficiarii acestor categorii de pensii și beneficiarii din sistemul public de pensii din punctul de vedere al aspectului contributivității, luând în considerare și jurisprudența Curții Constituționale. Noul cadru legislativ nu va permite crearea unor noi categorii de pensii și nicio pensie nu va putea depăși venitul obținut în cursul perioadei de cotizare. Reformarea cadrului normativ privind pensiile de serviciu pe baza unor soluții care să vizeze corectarea inechităților dintre beneficiarii acestor categorii de pensii și beneficiarii din sistemul public de pensii din punctul de vedere al aspectului contributivității, luând în considerare și jurisprudența Curții Constituționale, reprezintă un angajament al României, asumat în cuprinsul PNRR. În cadrul acestui angajament, Guvernul a adoptat, în ședința din 28 decembrie 2022, proiectul de lege care vizează reducerea cheltuielilor cu pensiile de serviciu, prevăzut la jalonul 215 din PNRR.

74. Având în vedere că legea a fost adoptată în acord cu poziția instituțiilor în al căror statut profesional este reglementată această categorie de pensie, cu respectarea atât a angajamentelor asumate prin PNRR, cât și a deciziilor Curții Constituționale, se apreciază că obiecția de neconstituționalitate este neîntemeiată.

75. **Președintele Senatului** nu a comunicat punctul său de vedere asupra obiecției de neconstituționalitate.

76. La dosarul cauzei, persoane fizice și juridice au depus, în calitate de *amicus curiae*, înscrisuri prin care, în esență, solicită admiterea, respectiv respingerea obiecției de neconstituționalitate.

77. La termenul de judecată fixat pentru data de 26 iulie 2023, Curtea a dispus amânarea dezbatărilor asupra cauzei pentru data de 2 august 2023, când a pronunțat prezenta decizie.

CURTEA,

examinând obiecția de neconstituționalitate, punctul de vedere al președintelui Camerei Deputaților și al Guvernului, raportul întocmit de judecătorul-raportor, dispozițiile legii criticate, raportate la prevederile Constituției, precum și Legea nr.47/1992, reține următoarele:

78. **Obiectul controlului de constituționalitate**, astfel cum a fost formulat, îl constituie Legea pentru modificarea și completarea unor acte normative din domeniul pensiilor de serviciu și a Legii nr.227/2015 privind Codul fiscal. Analizând motivarea obiecției de neconstituționalitate, se constată că, în realitate, aceasta vizează legea în ansamblul său, precum și, în mod punctual, art.I-IV, art.XIII alin.(5) și (6) și art.XV din lege corelate cu anexele corespunzătoare. Textele criticate punctual au următorul cuprins:

„**Art.I. – Legea nr.303/2022 privind statutul judecătorilor și procurorilor, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.1102 din 16 noiembrie 2022, se modifică și se completează după cum urmează:**

1. La articolul 211, alineatul (1) se modifică și va avea următorul cuprins:

«Art.211. – (1) Judecătorii, procurorii, judecătorii de la Curtea Constituțională, magistrații-asistenți de la Înalta Curte de Casație și Justiție și de la Curtea Constituțională, precum și personalul de specialitate juridică prevăzut la art.221 alin.(1), cu o vechime de cel puțin 25 de ani realizată numai în aceste funcții se pot pensiona la împlinirea vârstei standard de pensionare conform eșalonării prevăzute în anexa nr.4, și pot beneficia de o pensie de serviciu în cuantum de 80% din baza de calcul reprezentată de media indemnizațiilor de încadrare brute lunare și sporurile cu caracter permanent, din ultimele luni consecutive de activitate, stabilite conform eșalonării prevăzute în anexa nr.3.»

2. La articolul 211, după alineatul (1) se introduc două noi alineate, alin.(1¹) și (1²), cu următorul cuprins:

«(1¹) Pentru pensiile de serviciu stabilite până la data de 31 decembrie 2028, baza de calcul folosită este media indemnizațiilor de încadrare brute lunare și sporurile cu caracter permanent dintr-un număr de luni consecutive stabilit conform eșalonării prevăzute în anexa nr.3 din ultimii 10 ani de activitate, realizată înainte de data pensionării, în funcțiile de judecător, procuror, judecător la Curtea Constituțională, magistrat-asistent la Înalta Curte de Casație și Justiție și la Curtea Constituțională, precum și în calitate de personal de specialitate juridică prevăzut la art.221 alin.(1).

(1²) Perioada de raportare prevăzută la alin.(1) crește conform eșalonării prevăzute în anexa nr.3, în funcție de data acordării pensiei de serviciu.»

3. La articolul 211, alineatul (2) se abrogă.

4. La articolul 211, alineatele (3) și (4) se modifică și vor avea următorul cuprins:

«(3) De pensia de serviciu beneficiază, la împlinirea vârstei standard de pensionare prevăzute de sistemul public de pensii, judecătorii, procurorii, judecătorii de la Curtea Constituțională, magistrații-asistenți de la Înalta Curte de Casație și Justiție, de la Curtea Constituțională și personalul de specialitate juridică prevăzut la art.221 alin.(1) cu o vechime între 20 și 25 de ani numai în aceste funcții, în acest caz cuantumul pensiei fiind micșorat cu 1% din baza de calcul, pentru fiecare an care lipsește din vechimea integrală de 25 de ani, cuantumul pensiei nete neputând depăși media veniturilor nete aferente bazei de calcul astfel reduse. Prevederile alin.(4) se aplică în mod corespunzător și persoanelor prevăzute de prezentul alineat.

(4) Persoanele care au o vechime de cel puțin 25 de ani numai în funcțiile enumerate la alin.(1) se pot pensiona la împlinirea vârstei standard de pensionare prevăzute de sistemul public de pensii și pot beneficia de pensie de serviciu, chiar dacă la data pensionării au o altă ocupație. În acest caz, pensia de serviciu este egală cu 80% din baza de calcul reprezentată de media indemnizațiilor de încadrare brute lunare și sporurile cu caracter permanent din ultimele luni de activitate înainte de data eliberării din funcție, raportate la un judecător sau procuror în activitate, în condiții identice de funcție, vechime și grad profesional, corespunzătoare perioadei de activitate anterioare lunii în care se depune cererea de pensionare, conform eșalonării prevăzute în anexa nr.3, în funcție de data acordării pensiei de serviciu. De această pensie de serviciu pot beneficia numai persoanele care au fost eliberate din funcție din motive neimputabile acestora. Cuantumul net al pensiei nu poate fi mai mare decât 100% din media veniturilor nete aferente bazei de calcul.»

5. La articolul 211, după alineatul (4) se introduce un nou alineat, alin.(4¹), cu următorul cuprins:

«(4¹) În baza de calcul pentru stabilirea pensiei de serviciu nu se includ sumele primite cu titlu de prime, premii, decontări, restituiri de drepturi salariale aferente altei perioade decât cea avută în

considerare la stabilirea dreptului de pensie, diurne sau oricare alte drepturi care nu au un caracter permanent.»

6. La articolul 213, alineatul (2) se modifică și va avea următorul cuprins:

«(2) Pensile de serviciu, inclusiv pensia de invaliditate și pensia de urmaș, se actualizează, din oficiu, în fiecare an, cu rata medie anuală a inflației, indicator definitiv, cunoscut la data de 1 ianuarie a fiecărui an în care se face actualizarea și comunicat de Institutul Național de Statistică.»

7. Articolul 293 se modifică și va avea următorul cuprins:

«Art.293. – Anexele nr.1 – 4 fac parte integrantă din prezenta lege.»

8. După anexa nr.2 se introduc două noi anexe, anexele nr.3 și 4, având cuprinsul prevăzut în anexa nr.1, respectiv în anexa nr.2 la prezenta lege.

Art.II. – Prin derogare de la art.211 din Legea nr.303/2022 privind statutul judecătorilor și procurorilor, cu modificările și completările aduse prin prezenta lege, până în anul 2028, la calculul vechimii de 25 de ani se poate lua în considerare etapizat, în funcție de anul pensionării, și o perioadă maximă în care judecătorul, procurorul sau magistratul-asistent sau personalul de specialitate juridică prevăzut la art.221 alin.(1) a îndeplinit funcțiile de judecător financiar, procuror financiar sau consilier de conturi la secția jurisdicțională a Curții de Conturi, avocat, notar, personal de specialitate juridică în fostele arbitraje de stat, grefier cu studii superioare juridice, consilier juridic sau jurisconsult, conform anexei nr.4 la Legea nr.303/2022, cu modificările și completările aduse prin prezenta lege.

Art.III. – (1) În termen de 6 luni de la data intrării în vigoare a prezentei legi, pensiile de serviciu stabilite în baza unor decizii de pensii emise până la data intrării în vigoare a prezentei legi, se recalculează prin aplicarea formulei de calcul prevăzute la art.211 din Legea nr.303/2022, cu modificările și completările aduse prin prezenta lege, considerându-se a fi îndeplinite condițiile de acordare a pensiei de serviciu și ținând cont de vechimea utilizată la stabilirea sau după caz, la ultima recalculare a drepturilor de pensie.

(2) În termen de 60 de zile de la data intrării în vigoare a prezentei legi, beneficiarii drepturilor de pensie de serviciu prevăzute de Legea nr.303/2022, cu modificările și completările aduse prin prezenta lege, au obligația de a depune cerere la angajator pentru a alege baza de calcul a pensiei, respectiv perioada de 12 luni consecutive din ultimii 10 ani de activitate înainte de data pensionării. În situația în care beneficiarul de pensie de serviciu nu depune cerere de opțiune pentru baza de calcul, angajatorul va stabili baza de calcul aferentă ultimelor 12 luni de activitate. Angajatorul are obligația de a transmite casei teritoriale de pensii/casei de pensii sectoriale adeverința cu cele două elemente necesare recalculării pensiei de serviciu, respectiv baza de calcul reprezentată de media indemnizațiilor de încadrare brute lunare și sporurile cu caracter permanent din 12 luni consecutive, precum și media veniturilor nete corespunzătoare veniturilor brute care au constituit baza de calcul al pensiei de serviciu, actualizate la data întocmirii adeverinței prin raportare la valoarea veniturilor convenite unui judecător sau procuror în activitate, în condiții identice de funcție, vechime și grad profesional.

(3) Cuantumul pensiilor recalculate potrivit prevederilor alin.(1) și (2) se plătește de la data de întâi a lunii următoare expirării perioadei de recalculare prevăzute la alin.(1).

(4) Dispozițiile alin.(1) – (3) se aplică în mod corespunzător și cererilor înregistrate la casele teritoriale de pensii sau la casele sectoriale de pensii și nesoluționate anterior datei intrării în vigoare a prezentei legi.

(5) Recalcularea prevăzută la alin.(1) nu aduce atingere drepturilor de pensie stabilite pe baza principiului contributivității, potrivit legislației sistemului public de pensii.

Art.IV. – Legea nr.567/2004 privind statutul personalului auxiliar de specialitate al instanțelor judecătorești și al parchetelor de pe lângă acestea și al personalului care funcționează în cadrul Institutului Național de Expertize Criminalistice, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.1.197 din 14 decembrie 2004, cu modificările și completările ulterioare, se modifică și se completează după cum urmează:

1. La articolul 68⁵, alineatele (1) și (2) se modifică și vor avea următorul cuprins:

«Art.68⁵. – (1) Personalul auxiliar de specialitate al instanțelor judecătorești și al parchetelor de pe lângă acestea prevăzut la art.3 alin.(2), personalul de specialitate criminalistică și personalul care ocupă funcții auxiliare de specialitate criminalistică prevăzut la art.3¹, precum și tehnicienii criminaliști din cadrul parchetelor, cu o vechime de cel puțin 25 de ani în specialitate, pot beneficia de pensie de serviciu la împlinirea vârstei standard de pensionare conform eșalonării prevăzute în anexa nr.3, în cuantum de 65% din baza de calcul reprezentată de media salariilor de bază brute lunare realizate, inclusiv sporurile cu caracter permanent, corespunzătoare perioadei de activitate anterioare lunii în care se depune cererea de pensionare, conform eșalonării prevăzute în anexa nr.1, în funcție de data acordării pensiei de serviciu.

(2) De pensia de serviciu prevăzută la alin.(1) beneficiază, la împlinirea vârstei standard de pensionare conform eșalonării prevăzute în anexa nr.3, și personalul auxiliar de specialitate al

instanțelor judecătorești și al parchetelor de pe lângă acestea, personalul de specialitate criminalistică și personalul care ocupă funcții auxiliare de specialitate criminalistică, precum și tehnicienii criminaliști din cadrul parchetelor, cu o vechime în specialitate între 20 și 25 de ani, în acest caz cuantumul pensiei fiind micșorat cu 1% din baza de calcul prevăzută la alin.(1) pentru fiecare an care lipsește din vechimea în specialitate integrală, conform eșalonării prevăzute în anexa nr.2.»

2. La articolul 68⁵, alineatul (3) se abrogă.

3. La articolul 68⁵, alineatul (7) se modifică și va avea următorul cuprins:

«(7) Persoanele care îndeplinesc condițiile de vârstă și de vechime prevăzute la alin.(1) numai în funcția de personal auxiliar de specialitate al instanțelor judecătorești și parchetelor de pe lângă acestea, de personal de specialitate criminalistică și de personal care ocupă funcții auxiliare de specialitate criminalistică, precum și în cea de tehnician criminalist din cadrul parchetelor beneficiază de pensie de serviciu, chiar dacă la data pensionării au avut sau au o altă ocupație. În acest caz, baza de calcul al pensiei de serviciu o reprezintă 65% din media salariilor de bază brute lunare, inclusiv sporurile cu caracter permanent, realizate de personalul auxiliar de specialitate aflat în activitate, în condiții identice de funcție, vechime, grad sau treaptă și nivel al instanței ori parchetului sau INEC unde a funcționat solicitantul înaintea eliberării din funcția de personal auxiliar de specialitate, corespunzătoare perioadei de activitate anterioare lunii în care se depune cererea de pensionare, conform eșalonării prevăzute în anexa nr.1, în funcție de data acordării pensiei de serviciu.»

4. După articolul 96 se introduce un nou articol, art.97, cu următorul cuprins:

«Art.97. – Anexele nr.1 – 3 fac parte integrantă din prezenta lege.»

5. După articolul 97 se introduc trei anexe, anexele nr.1 – 3, având cuprinsul prevăzut în anexa nr.3, anexa nr.4, respectiv în anexa nr.5 la prezenta lege.

[...]

Art.XV. – Articolul 101 din Legea nr.227/2015 privind Codul fiscal, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.688 din 10 septembrie 2015, cu modificările și completările ulterioare, se modifică și va avea următorul cuprins:

«Calculul impozitului pe venitul din pensii și termenul de plată

Art.101. – (1) Orice plătitor de venituri din pensii are obligația de a calcula lunar impozitul, potrivit prevederilor prezentului articol, la data efectuării plății pensiei, de a-l reține și de a-l plăti la bugetul de stat până la data de 25 inclusiv a lunii următoare celei pentru care se face plata pensiei. Impozitul reținut este impozit final.

(2) Impozitul lunar se determină de fiecare plătitor de venit din pensii astfel:

a) pentru partea din venitul din pensii mai mică sau egală cu nivelul câștigului salarial mediu net care se determină pe baza câștigului salarial mediu brut utilizat la fundamentarea bugetului asigurărilor sociale de stat, precum și pentru partea din venitul din pensii determinată ca urmare a aplicării principiului contributivității, indiferent de nivelul acesteia, din care se deduce plafonul de venit neimpozabil lunar de 2000 de lei, se aplică o cotă de impunere de 10%;

b) pentru partea din venitul din pensii care depășește nivelul câștigului salarial mediu net care se determină pe baza câștigului salarial mediu brut utilizat la fundamentarea bugetului asigurărilor sociale de stat și excede aplicării principiului contributivității, se aplică o cotă de impunere de 15%.

(3) În situația în care, cuantumul componentei din venitul lunar din pensii, determinată ca urmare a aplicării principiului contributivității, depășește câștigul salarial mediu net care se determină pe baza câștigului salarial mediu brut utilizat la fundamentarea bugetului asigurărilor sociale de stat, cota de impunere de 15% se aplică pentru partea din venitul lunar din pensii care depășește nivelul acestui cuantum și excede aplicării principiului contributivității.

(4) Prin excepție de la prevederile alin.(3), în situația în care cuantumul componentei din venitul lunar din pensie nu poate fi determinat ca urmare a aplicării principiului contributivității, cota de impunere de 15% se aplică pentru partea din venitul lunar din pensii care depășește câștigul salarial mediu net care se determină pe baza câștigului salarial mediu brut utilizat la fundamentarea bugetului asigurărilor sociale de stat.

(5) Determinarea câștigului salarial mediu net prevăzut în prezentul articol se stabilește prin deducerea din câștigul salarial mediu brut utilizat la fundamentarea bugetului asigurărilor sociale de stat a contribuțiilor obligatorii și a impozitului pe venit prevăzute la art.2 alin.(2) lit.a) și b).

(6) În cazul unei pensii care nu este plătită lunar, impozitul ce trebuie reținut se stabilește prin împărțirea pensiei plătite la fiecare din lunile cărora le este aferentă pensia.

(7) Drepturile de pensie restante se defalcă pe lunile la care se referă, în vederea calculării impozitului datorat, reținerii și plății acestuia, în conformitate cu reglementările legale în vigoare la data plății.

(8) Veniturile din pensiile de urmaș vor fi individualizate în funcție de numărul acestora, iar impozitarea se va face în raport cu drepturile cuvenite fiecărui urmaș, conform prevederilor alin.(2), (3) sau (4), după caz.

(9) În cazul veniturilor din pensii și/sau al diferențelor de venituri din pensii stabilite pentru perioade anterioare, conform legii, impozitul se calculează asupra venitului impozabil lunar, prin aplicarea prevederilor alin.(2), (3) sau (4), după caz, și se reține la data efectuării plății, în conformitate cu reglementările legale în vigoare la data plății, și se plătește până la data de 25 a lunii următoare celei în care s-au plătit. Diferențele de venituri din pensii, primite de la același plătitor și stabilite pentru perioadele anterioare, se impozitează separat față de drepturile de pensie ale lunii curente.

(10) În cazul veniturilor din pensii și/sau al diferențelor de venituri din pensii, sumelor reprezentând actualizarea acestora cu indicii de inflație, stabilite în baza hotărârilor judecătorești rămase definitive și irevocabile/hotărârilor judecătorești definitive și executorii, impozitul se calculează separat față de impozitul aferent drepturilor lunii curente, prin aplicarea prevederilor alin.(2), (3) sau (4), după caz, impozitul reținut fiind impozit final. Impozitul se reține la data efectuării plății, în conformitate cu reglementările legale în vigoare la data plății veniturilor respective. Impozitul astfel reținut se plătește până la data de 25 inclusiv a lunii următoare celei în care s-au plătit veniturile.

(11) Contribuabilii pot dispune asupra destinației unei sume reprezentând până la 3,5% din impozitul pe venit datorat pentru susținerea entităților nonprofit care se înființează și funcționează în condițiile legii și a unităților de cult, precum și pentru acordarea de burse private, potrivit legii, în conformitate cu reglementările art.123¹.»”

79. Textele constituționale invocate în susținerea obiecției de neconstituționalitate sunt cele ale art.1 alin.(3) privind statul de drept, alin.(4) privind principiul separației și echilibrului puterilor în stat și alin.(5) în componentele sale privind calitatea legii și respectarea Constituției și a supremației sale, ale art.15 alin.(2) privind neretroactivitatea legii, ale art.16 alin.(1) privind egalitatea în fața legii, ale art.44 privind dreptul de proprietate privată, ale art.53 privind restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți, ale art.73 alin.(3) lit.l) privind domeniul legilor organice, ale art.75 alin.(1) privind sesizarea Camerelor, ale art.124 alin.(3) privind independența judecătorilor, ale art.131 privind rolul Ministerului Public, ale art.132 alin.(1) privind statutul procurorilor, ale art.133 alin.(1) privind rolul Consiliului Superior al Magistraturii și ale art.147 alin.(4) privind caracterul general obligatoriu al deciziilor Curții Constituționale.

(1) Admisibilitatea obiecției de neconstituționalitate

80. În prealabil examinării obiecției de neconstituționalitate, Curtea are obligația verificării condițiilor de admisibilitate ale acesteia, prin prisma titularului dreptului de sesizare, a termenului în care acesta este îndrituit să sesizeze instanța constituțională, precum și a obiectului controlului de constituționalitate. Dacă primele două condiții se referă la regularitatea sesizării instanței constituționale, din perspectiva legalei sale sesizări, cea de-a treia vizează stabilirea sferei sale de competență, astfel încât urmează să fie cercetate în ordinea anterioară, iar constatarea neîndeplinirii uneia dintre ele are efecte dirimante, făcând inutilă analiza celorlalte condiții (Decizia Curții Constituționale nr.66 din 21 februarie 2018, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.213 din 9 martie 2018, paragraful 38).

81. Obiecția de neconstituționalitate îndeplinește condițiile prevăzute de art.146 lit.a) teza întâi din Constituție sub aspectul titularilor dreptului de sesizare, întrucât a fost formulată de Înalta Curte de Casație și Justiție – Secțiunile Unite.

82. Cu privire la termenul în care poate fi sesizată instanța de contencios constituțional, potrivit art.15 alin.(2) din Legea nr.47/1992, acesta este de 5 zile de la data depunerii legii adoptate la secretarii generali ai celor două Camere ale Parlamentului, respectiv de 2 zile, începând de la același moment, dacă legea a fost adoptată în procedură de urgență. Totodată, în temeiul art.146 lit.a) teza întâi din Legea fundamentală, Curtea Constituțională se pronunță asupra constituționalității legilor înainte de promulgarea acestora, care, potrivit art.77 alin.(1) teza a doua din Constituție, se face în termen de cel mult 20 de zile de la primirea legii adoptate de Parlament, iar, potrivit art.77 alin.(3) din Constituție, în termen de cel mult 10 zile de la primirea legii adoptate după reexaminare.

83. Curtea reține că legea criticată a fost adoptată de Senat, în calitate de primă Cameră sesizată, în procedură de urgență, în data de 29 martie 2023, după care a fost trimisă Camerei Deputaților, care a adoptat-o, în calitate de Cameră decizională, în procedură de urgență, la data de 26 iunie 2023. Având în vedere că amendamentele admise în timpul dezbaterilor au generat deosebiri majore de conținut juridic și o configurație juridică semnificativ diferită, a proiectului de lege față de forma adoptată de Senat, precum și faptul că devin aplicabile dispozițiile art.75 alin.(4) și (5) din Constituție, în conformitate cu prevederile art.116 alin.(4) din Regulamentul Camerei Deputaților, republicat, cu modificările și completările ulterioare, legea a fost întoarsă la Senat pentru a fi dezbătută în procedură de urgență [a se vedea Raportul comun asupra proiectului de Lege pentru modificarea și

completarea unor acte normative din domeniul pensiilor de serviciu și a Legii nr.227/2015 privind Codul fiscal, trimis pentru dezbatere pe fond, în procedură de urgență, al Comisiei pentru buget, finanțe și bănci și Comisiei pentru muncă și protecție socială din Camera Deputaților din data de 26 iunie 2023]. Prin urmare, Senatul a adoptat legea în data de 28 iunie 2023, iar la aceeași dată, Camera Deputaților a adoptat-o și ea din nou. La data de 28 iunie 2023, legea a fost depusă la secretarul general al Senatului și, respectiv, la secretarul general al Camerei Deputaților, în vederea exercitării dreptului de sesizare a Curții Constituționale, iar la data de 30 iunie 2023 a fost trimisă Președintelui României pentru promulgare. Sesizarea a fost înregistrată la Curtea Constituțională în data de 29 iunie 2023, așa încât Curtea reține că obiecția de neconstituționalitate a fost formulată în termenul de 2 zile prevăzut de art.15 alin.(2) din Legea nr.47/1992, aspect ce se încadrează în prima ipoteză din paragraful 70 al Deciziei nr.67 din 21 februarie 2018, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.223 din 13 martie 2018, astfel că urmează a se constata că aceasta este admisibilă.

84. Sub aspectul obiectului sesizării, Curtea urmează să constate că aceasta vizează o lege care nu a fost încă promulgată, astfel că poate forma obiectul controlului de constituționalitate prevăzut de art.146 lit.a) teza întâi din Constituție.

85. În consecință, Curtea Constituțională a fost legal sesizată și este competentă, potrivit dispozițiilor art.146 lit.a) din Constituție, precum și ale art.1, 10, 15 și 18 din Legea nr.47/1992, republicată, să soluționeze obiecția de neconstituționalitate.

86. Curtea reține că este investită de Înalta Curte de Casație și Justiție – Secțiunile Unite, în mod exclusiv, cu soluționarea unor critici de neconstituționalitate extrinsecă a legii în ansamblul său, precum și a unor critici de neconstituționalitate intrinsecă numai a dispozițiilor legale privind sistemul justiției, astfel încât, prin prezenta decizie, potrivit jurisprudenței sale constante, se va pronunța în limitele sesizării (a se vedea Decizia nr.498 din 24 iunie 2015, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.585 din 4 august 2015, paragraful 44, Decizia nr.412 din 20 iunie 2019, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.570 din 11 iulie 2019, paragraful 61, Decizia nr.2 din 13 ianuarie 2021, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.84 din 27 ianuarie 2021, paragraful 54 și Decizia nr.231 din 6 aprilie 2021, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.613 din 22 iunie 2021, paragraful 40).

(2) Analiza obiecției de neconstituționalitate

2.1. Criticile de neconstituționalitate privind încălcarea art.1 alin.(5) și a art.147 alin.(4) din Constituție, sub aspectul caracterului eterogen al actului normativ criticat

87. Curtea observă că decizia invocată în susținerea acestei critici de neconstituționalitate (Decizia nr.61 din 12 februarie 2020, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.482 din 5 iunie 2020) a vizat o lege adoptată prin angajarea răspunderii Guvernului, ipoteză în care art.114 alin.(1) din Constituție precizează, în mod expres, că „Guvernul își poate angaja răspunderea în fața Camerei Deputaților și a Senatului, în ședință comună, asupra unui program, a unei declarații de politică generală sau a unui proiect de lege”. Curtea a precizat că o lege nu poate viza decât un singur domeniu de reglementare, precum și domenii aflate în conexitate directă cu acesta. În acest sens sunt și prevederile art.14 din Legea nr.24/2000 privind normele de tehnică legislativă pentru elaborarea actelor normative, republicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.260 din 21 aprilie 2010, care stabilesc că reglementările de același nivel și având același obiect se cuprind, de regulă, într-un singur act normativ, iar un act normativ poate cuprinde reglementări și din alte materii conexe numai în măsura în care sunt indispensabile realizării scopului urmărit prin acest act [paragraful 75 din Decizia nr.61 din 12 februarie 2020].

88. Ca atare, Curtea reține că o asemenea orientare nu este proprie doar art.114 alin.(1) din Constituție, ceea ce înseamnă că orice proiect/propunere legislativă și, ulterior adoptării, orice lege trebuie să aibă un obiect de reglementare unitar, și nu eterogen. Prin urmare, în realitate, în mod primar o asemenea exigență decurge și din art.1 alin.(5) din Constituție.

89. Critica formulată de Înalta Curte de Casație și Justiție nu este, însă, întemeiată, întrucât legea analizată vizează regimul pensiilor de serviciu prevăzute de Legea nr.303/2022 privind statutul judecătorilor și procurorilor, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.1102 din 16 noiembrie 2022, Legea nr.567/2004 privind statutul personalului auxiliar de specialitate al instanțelor judecătorești și al parchetelor de pe lângă acestea și al personalului care funcționează în cadrul Institutului Național de Expertize Criminalistice, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.1197 din 14 decembrie 2004, Legea nr.94/1992 privind organizarea și funcționarea Curții de Conturi, republicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.238 din 3 aprilie 2014, Legea nr.216/2015 privind acordarea pensiei de serviciu membrilor Corpului diplomatic și consular al României, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.546 din 22 iulie 2015, Legea nr.223/2007 privind Statutul personalului aeronautic civil navigant profesionist din aviația civilă din România, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.481 din 18 iulie 2007, Legea nr.7/2006 privind statutul funcționarului

public parlamentar, republicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.345 din 25 mai 2009, și Legea nr.223/2015 privind pensiile militare de stat, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.556 din 27 iulie 2015, coroborate cu o modificare operată la nivelul Codului fiscal care privește impozitarea pensiilor de serviciu. Ca atare, obiectul reglementării este unul unitar, iar dispozițiile de modificare cuprinse în legea analizată realizează o regândire structurală a regimului juridic al pensiilor de serviciu din respectivele acte. O asemenea reglementare nu poate avea, desigur, pretenția codificării, având în vedere necesitatea menținerii unor statute profesionale distincte și complete din punct de vedere legislativ ale beneficiarilor pensiilor de serviciu. Totuși, întrucât obiectul reglementării vizează în mod exclusiv stabilirea condițiilor de dobândire a pensiei de serviciu și impozitarea acesteia, urmează a se reține că acesta este unul unitar sub aspectul materiei legislative, astfel că legea criticată **nu încalcă art.1 alin.(5) și art.147 alin.(4) din Constituție.**

90. Curtea mai reține că, în cauză, nu poate fi invocată Decizia nr.153 din 6 mai 2020, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.489 din 10 iunie 2020, întrucât aceasta, pentru a ajunge la concluzia caracterului eterogen al reglementării în materia pensiilor de serviciu, a avut în vedere faptul că legea trata împreună profesiile de carieră cu funcțiile de demnitate publică, din perspectiva pretinsului deziderat de eliminare a „pensiilor speciale”, fără a se respecta exigențele impuse atât din punctul de vedere al formei specifice fiecărui domeniu de reglementare, cât și din punctul de vedere al fondului reglementărilor [a se vedea Decizia nr.153 din 6 mai 2020, paragraful 113].

2.2. Criticile de neconstituționalitate privind încălcarea art.75 alin.(1) și a art.73 alin.(3) lit.I) din Constituție, sub aspectul nerespectării ordinii de sesizare a celor două Camere

91. Înalta Curte de Casație și Justiție consideră că, în privința reglementărilor ce vizează pensiile de serviciu din domeniul justiției, Camera de reflecție trebuia să fie Camera Deputaților, iar Camera decizională trebuia să fie Senatul. Or, legea a fost adoptată cu nerespectarea acestei ordini de sesizare a celor două Camere.

92. O problemă similară a fost soluționată prin Decizia Curții Constituționale nr.235 din 2 iunie 2020, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.530 din 19 iunie 2020. În esență, Curtea a observat că legea criticată cuprindea reglementări care impuneau ordini diferite de sesizare a celor două Camere și a stabilit că, în măsura în care Camera ce a fost aleasă/stabilită drept decizională nu aduce modificări în privința reglementărilor pentru care ar fi trebuit să fie Cameră de reflecție, legea este considerată adoptată potrivit art.75 alin.(1) din Constituție. Dacă, însă, această Cameră aduce modificări, atunci ea trebuie să întoarcă legea la Camera care inițial s-a comportat ca și Cameră de reflecție, pentru a decide definitiv cu privire la dispozițiile în discuție [a se vedea, în special, paragrafele 63-66 din Decizia nr.235 din 2 iunie 2020, precitată]. S-a mai arătat, prin aceeași decizie, că instituția întoarcerii legii acționează ca un regulator de competență, în sensul protejării Camerei cu competență decizională definitivă, stabilită conform art.75 alin.(1) din Constituție, având o strânsă conexiune și cu principiul bicameralismului, deoarece doar în privința unei prevederi asupra căreia a doua Cameră intervine se poate pune atât problema respectării principiului bicameralismului, cât și a întoarcerii legii, în funcție de menținerea sau nu a competenței sale decizionale definitive în raport cu obiectul de reglementare al prevederii în cauză [a se vedea Decizia nr.235 din 2 iunie 2020, precitată, paragraful 61, precum și Decizia nr.681 din 6 noiembrie 2018, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.190 din 11 martie 2019, paragrafele 210-212].

93. Raportat la cauza de față, Curtea constată că, întrucât regimul pensiilor de serviciu vizează o categorie destul de largă de subiecte de drept ale căror statute țin fie de domeniul legii organice, fie de cel al legii ordinare, rezultă că și ordinea de sesizare a Camerelor este diferită. Stabilirea caracterului organic sau ordinar al legii are relevanță și cu privire la respectarea procedurii de adoptare a legilor, astfel cum aceasta este consacrată în Constituție. Ordinea în care cele două Camere ale Parlamentului vor dezbate proiectul de lege sau propunerea legislativă depinde și de caracterizarea legii, în funcție de aceasta urmând să fie determinată Camera competentă să adopte legea în calitate de primă Cameră sesizată, respectiv de Cameră decizională, în temeiul art.75 alin.(1) din Constituție. Așadar, calificarea inițială a legii ce urmează să fie adoptată, ca organică sau ordinară, are influență asupra procesului legislativ, determinând parcursul proiectului de lege sau al propunerii legislative (a se vedea Decizia nr.89 din 28 februarie 2017, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.260 din 13 aprilie 2017, paragraful 42, Decizia nr.537 din 18 iulie 2018, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.679 din 6 august 2018, paragraful 45, Decizia nr.235 din 2 iunie 2020, precitată, paragraful 55, sau Decizia nr.772 din 22 octombrie 2020, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.1313 din 30 decembrie 2020, paragraful 55). Mai mult, chiar în cadrul categoriei legilor organice, în funcție de domeniul în care intervin, ordinea de sesizare a Camerelor poate fi diferită [a se vedea art.75 alin.(1) din Constituție].

94. Ca atare, chiar dacă pentru pensiile de serviciu ale judecătorilor/procurorilor (Legea nr.303/2022), ale consilierilor de conturi/auditorilor publici externi (Legea nr.94/1992) și ale militarilor (Legea nr.223/2015) prima Cameră sesizată trebuia să fie Camera Deputaților, pentru restul personalului, precum și în privința modificării Codului fiscal, ordinea sesizării Camerelor ar fi fost cea inversă. Ca atare, în virtutea autonomiei regulamentare de care se bucură, Parlamentul poate stabili, în atari condiții, ordinea de sesizare a Camerelor, cu condiția ulterioară ca în cazul în care Camera decizională astfel stabilită aduce modificări materiei care intră în sfera de competență decizională a primei Camere, atunci va avea obligația reînțoarcerii legii numai pentru prevederea respectivă către prima Cameră, care va decide definitiv în procedură de urgență. Exact acest lucru s-a întâmplat în cauza de față: legea a fost adoptată de Senat, în calitate de Cameră de reflecție, Camera Deputaților a acționat în calitate de Cameră decizională, însă a introdus și reglementări ce țin de competența decizională a primei Camere, astfel că a întors legea la Senat, care a decis definitiv, acționând în calitate de Cameră decizională cu privire la aceste noi reglementări introduse, conform art.75 alin.(4) și (5) din Constituție.

95. În aceste condiții, nu a avut loc o încălcare a ordinii de sesizare a celor două Camere, astfel că în procedura de adoptare a legii **au fost respectate prevederile art.75 alin.(1) și ale art.73 alin.(3) lit.l) din Constituție.**

2.3. Criticile de neconstituționalitate privind încălcarea art.1 alin.(3) și (5) raportat la art.133 alin.(1) din Constituție, sub aspectul nesolicitării avizului Consiliului Superior al Magistraturii (CSM)

96. Problema ridicată de Înalta Curte de Casație și Justiție este aceea că, deși acest aviz al CSM a fost solicitat, iar CSM l-a și dat (Hotărârea Plenumului Consiliului Superior al Magistraturii nr.187 din 22 decembrie 2022), așadar, anterior depunerii proiectului de lege în Parlament, în Camera Deputaților (Cameră decizională) au fost aduse modificări substanțiale proiectului de lege prin formulare de amendamente, rezultând un act normativ cu un conținut fundamental diferit de cel avizat inițial de CSM. Or, asupra acestei redactări nu a fost solicitat avizul CSM.

97. Curtea reține că, potrivit art.39 alin.(3) din Legea nr.305/2022, Plenul Consiliului Superior al Magistraturii avizează proiectele de acte normative ce privesc activitatea autorității judecătorești. Deși există o bogată jurisprudență cu privire la obligația de a solicita avizul CSM cu privire la proiectele de acte normative ce privesc activitatea autorității judecătorești (Decizia nr.901 din 17 iunie 2009, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.503 din 21 iulie 2009, Decizia nr.3 din 15 ianuarie 2014, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.71 din 29 ianuarie 2014, Decizia nr.63 din 8 februarie 2017, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.145 din 27 februarie 2014, Decizia nr.221 din 2 iunie 2020, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.594 din 7 iulie 2020, Decizia nr.721 din 7 octombrie 2020, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.1212 din 11 decembrie 2020), se observă că în nicio decizie Curtea nu a fost chemată să se pronunțe dacă avizul CSM poate fi solicitat în procedură parlamentară, eventual la cererea președintelui comisiei parlamentare sesizate în fond, cu privire la amendamentele supuse dezbaterii comisiei. O asemenea posibilitate legală și regulamentară există numai în privința solicitării avizului Consiliului Legislativ [a se vedea art.2 alin.(1) lit.b) din Legea nr.73/1993 pentru înființarea, organizarea și funcționarea Consiliului Legislativ, republicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.1122 din 29 noiembrie 2004, art.99 alin.(7) din Regulamentul Camerei Deputaților și art.118 din Regulamentul Senatului]. Aceasta este numai o posibilitate, și nu o obligație [a se vedea și Decizia nr.63 din 13 februarie 2018, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.201 din 6 martie 2018, paragraful 56], iar nici legea și nici regulamentele parlamentare nu prevăd vreo sancțiune în situația în care președintele comisiei nu solicită acest aviz suplimentar.

98. Comisiile parlamentare, de asemenea, **pot invita**, motivat, să participe la lucrări persoane interesate, reprezentanți ai unor organizații neguvernamentale și **specialiști din partea unor autorități publice, corpuri profesionale sau altor instituții specializate**. Reprezentanții organizațiilor neguvernamentale și specialiștii invitați, la solicitare, pot să își prezinte opiniile cu privire la problemele discutate în comisie sau pot înmâna președintelui comisiei documentații ce vizează tematica pusă în discuție [art.57 alin.(2) din Regulamentul Camerei Deputaților sau art.57 lit.c) din Regulamentul Senatului].

99. Ca atare, Curtea reține că **nu există o bază legală sau regulamentară** pentru solicitarea unui aviz al CSM cu privire la amendamentele depuse în procedură parlamentară, ceea ce înseamnă că, prin nesolicitarea unui astfel de aviz, **dispozițiile art.1 alin.(3) și (5) raportat la art.133 alin.(1) din Constituție nu au fost încălcate**. Desigur, nimic nu împiedică decidentul politic (Camera Deputaților sau chiar Senatul) să solicite, dar numai dacă apreciază ca fiind necesar, participarea CSM la dezbaterile comisiilor parlamentare pentru exprimarea unei opinii cu privire la conținutul amendamentelor depuse sau invitarea reprezentanților CSM la ședința acestor comisii.

2.4. Criticile de neconstituționalitate privind încălcarea art.124 alin.(3) cu referire la art.1 alin.(3) și (5) din Constituție, sub aspectul afectării componentei funcționale/instituționale a principiului independenței justiției în substanța sa

100. Art.I pct.1 din legea criticată restructurează art.211 alin.(1) din Legea nr.303/2022 și aduce următoarele modificări în materia pensiilor de serviciu ale magistraților:

- numai funcțiile de judecător, procuror, judecător la Curtea Constituțională, magistrat-asistent la Înalta Curte de Casație și Justiție și la Curtea Constituțională, personal de specialitate juridică sunt eligibile pentru acordarea pensiei de serviciu prevăzute de Legea nr.303/2022. În privința judecătorilor Curții Constituționale, se reține că există două sisteme alternative de pensionare, prevăzute de Legea nr.303/2022, respectiv de Legea nr.47/1992, fiind la latitudinea acestora să opteze pentru unul dintre acestea, iar prezenta lege aduce un aport normativ novator numai în privința sistemului reglementat de Legea nr.303/2022, astfel că sistemul de pensionare prevăzut de Legea nr.47/1992 rămâne nemodificat și parte a fondului activ al legislației;

- vechimea efectivă de 25 de ani trebuie să fie realizată numai în funcțiile de judecător, procuror, judecător la Curtea Constituțională, magistrat-asistent la Înalta Curte de Casație și Justiție și la Curtea Constituțională, personal de specialitate juridică. Se reține că în prezent nu există o asemenea exigență, vechimea de 25 de ani putând fi adăugată din diverse activități juridice eterogene, prevăzute de lege. În cazul judecătorilor Curții Constituționale, este evident că vechimea realizată numai în această funcție nu poate fi de 25 de ani, având în vedere că mandatul acestora este de 9 ani, potrivit art.142 alin.(2) din Constituție, astfel că vechimea realizată în această calitate se adăunează, în sistemul Legii nr.303/2022, cu celelalte vechimi expres menționate și nu este aplicabilă sistemului de pensionare prevăzut de Legea nr.47/1992;

- baza de calcul a pensiei de serviciu o reprezintă media indemnizațiilor de încadrare brute lunare și sporurile cu caracter permanent dintr-o perioadă inițială de 12 luni, care urmează să crească până la 300 de luni;

- vârsta standard pe pensionare este stabilită la 50 de ani, urmând să crească până la 65 de ani.

101. Principala problemă ridicată vizează lipsa unei etapizări reale a modificărilor operate cu privire la condițiile de pensionare, care să se realizeze într-un interval de timp gradual și predictibil.

102. Cu privire la această critică, instanța constituțională constată că legiuitorul a stabilit prin două anexe ale legii o etapizare în privința a două elemente care trebuie întrunite cumulativ pentru dobândirea pensiei de serviciu: primul se referă la vechimea efectivă în funcția care este eligibilă pentru acordarea acestei pensii, iar al doilea vizează vârsta de la care poate fi dobândită pensia.

103. Astfel, primul tabel criticat (anexa nr.3 la Legea nr.303/2022) se referă la baza de calcul, exprimată în luni, a pensiei de serviciu. Aceasta pleacă de la o bază inițială de 12 luni pentru anul 2023 și ajunge la o bază de calcul ce ia în considerare 300 de luni (25 de ani) în luna ianuarie 2043. Cel de-al doilea tabel criticat (anexa nr.4 la Legea nr.303/2022) se referă la vârsta minimă la data pensionării, aceasta fiind stabilită la 50 de ani pentru anul 2023, legea prevăzând creșterea anuală a acesteia cu câte 1 an, ajungându-se ca pentru anul 2035 vârsta de pensionare să fie de 60 de ani.

104. Cu privire la primul tabel, problema ridicată este aceea că determinarea bazei de calcul se raportează la o bază ce crește de la 12 la 300 de luni, în condițiile în care, potrivit art.211 alin.(1) din Legea nr.303/2022 în vigoare, baza de calcul este raportată la indemnizația de încadrare brută lunară și sporurile avute în ultima lună de activitate înainte de data pensionării. Cu alte cuvinte, se poate observa că legiuitorul, stabilind că baza de calcul este reprezentată tocmai de cei 25 de ani necesari obținerii pensiei de serviciu, a procedat la scăderea cuantumulului bazei de calcul față de reglementarea în vigoare pentru că, de obicei, în ultima lună de activitate anterioară pensionării, magistratul se află într-o poziție superioară a carierei (funcție, grad profesional, vechime acumulată).

105. Examinând cel de-al doilea tabel, Curtea observă că vârsta de pensionare crește de la 50 la 60 de ani în decurs de 13 ani (2023-2035). În prezent, potrivit art.211 din Legea nr.303/2022, **nu există reglementată o condiție de vârstă** pentru acordarea pensiei de serviciu, aceasta putându-se dobândi după acumularea a 25 de ani de vechime în funcțiile menționate de acest text. Ca atare, se poate observa că, în prezent, persoanele prevăzute la art.211 din Legea nr.303/2022 pot beneficia (ipotetic) de pensie de serviciu la vârsta de 47 de ani, însă, în mod distonant față de realitatea normativă existentă, potrivit tabelului se consideră că ieșirea la pensie se realizează începând cu vârsta de 50 de ani, creșterea eșalonată a vârstei de pensionare fiind realizată începând cu această valoare, ceea ce înseamnă o creștere automată a vârstei de pensionare. Tot acest tabel stabilește și tipologia de vechime ce poate fi valorificată (vechime efectivă și vechime asimilată) pentru acordarea pensiei de serviciu. Dacă în prezent nu există nicio prevedere cu privire la ponderea uneia sau alteia în cei 25 de ani de vechime necesari acordării pensiei de serviciu, tabelul stabilește că începând cu anul 2023 vechimea asimilată poate fi de 5 ani, valoare ce descrește până la 0 în anul 2029.

106. Prin urmare, acest din urmă tabel introduce atât o **condiție de vârstă** cu privire la obținerea pensiei de serviciu, dispunând, totodată, și creșterea eșalonată a acesteia (de la 50 la 60 de ani), cât și o **condiție cu privire la vechimea efectivă** în funcție, dispunând creșterea eșalonată a ponderii acesteia (până la 100%).

107. Având în vedere cele expuse, se pune problema dacă efectul combinat al acestor prevederi afectează principiul independenței justiției (componenta instituțională) din perspectiva faptului că reglementarea unor asemenea condiții *ex abrupto* creează premisele unor pensionări accelerate/demisii generate de lipsa unei perspective rezonabile de a dobândi pensia de serviciu la final de carieră/scăderea atractivității profesiilor din sistemul justiției. Cu alte cuvinte, trebuie să se evalueze limita libertății de legiferare a Parlamentului atunci când în discuție este componenta instituțională a independenței justiției.

108. Ca principiu, orice reglementare referitoare la salarizarea și **stabilirea pensiilor magistraților** trebuie să respecte cele două principii, al independenței justiției și al statului de drept, cadrul constituțional actual fundamentând securitatea financiară a magistraților [Decizia nr.900 din 15 decembrie 2020, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.1274 din 2 decembrie 2020, paragraful 127].

109. Condiția de vechime efectivă stabilită de prevederile legale criticate **constituie o exigență constituțională impusă de Curtea Constituțională în Decizia nr.900 din 15 decembrie 2020, precitată, paragraful 152**, prin care s-a statuat că „Pensia de serviciu fiind inerentă «carierii în magistratură», condiția vechimii de 25 de ani trebuie raportată la perioada de timp pe care persoana a dedicat-o efectiv acestei cariere, suportând în mod implicit incompatibilitățile, interdicțiile, responsabilitățile și riscurile pe care le presupune exercitarea profesiei judiciare, iar nu și perioada în care, spre exemplu, a exercitat profesia de avocat, personal de specialitate juridică în fostele arbitraje de stat, consilier juridic sau jurisconsult, astfel cum prevede legea în vigoare”.

110. **Cu privire la stabilirea bazei de calcul a pensiei de serviciu** a magistraților, Curtea, prin Decizia nr.900 din 15 decembrie 2020, precitată, a statuat că legiuitorul este ținut să respecte principiul independenței justiției, sub aspectul securității financiare a magistraților, care impune asigurarea unor venituri din pensii apropiate celor pe care magistratul le avea în perioada în care era în activitate (paragraful 143). Legea în vigoare stabilește modul de calcul al pensiei de serviciu a magistraților, ținând seama de reperele rezultate din jurisprudența instanței constituționale, fundamentate pe principiul independenței justiției, precum și de reperele trasate în documentele internaționale privind statutul magistraților, astfel încât cuantumul pensiei rezultat în urma aplicării dispozițiilor legale este apropiat de cuantumul venitului ce reprezintă indemnizația pentru activitatea desfășurată în calitate de magistrat (paragraful 145). Deși procentul de 80% aplicat bazei de calcul are ca scop asigurarea unor venituri din pensie apropiate celor pe care magistratul le avea în perioada în care era în activitate, răspunzând astfel necesității de a asigura securitatea financiară a magistratului, Curtea constată că dispozițiile legale în vigoare omit să stabilească în mod riguros baza de calcul, respectiv să limiteze cuantumul acesteia doar la veniturile convenite efectiv pentru perioada de referință stabilită de lege (ultima lună de activitate înainte de data pensionării), fără posibilitatea adăugării altor venituri salariale, de exemplu, cele convenite pentru perioade de timp anterioare, obținute prin hotărâri judecătorești, puse în plată în ultima lună de activitate (paragraful 153). De asemenea, Curtea a făcut referire la anumite documente internaționale (paragrafele 123 și 144), care stabilesc plata unei pensii al cărei nivel trebuie să fie cât mai apropiat posibil de acela al ultimei remunerații primite pentru activitatea jurisdicțională. Aceste considerente ale deciziei Curții Constituționale fixează un **obiectiv primordial**, respectiv ca valoarea pensiei de serviciu să fie cât mai apropiată posibil de aceea a ultimei remunerații primite, ceea ce înseamnă că baza de calcul a pensiei de serviciu trebuie să fie cât mai apropiată de „cuantumul venitului ce reprezintă indemnizația pentru activitatea desfășurată în calitate de magistrat”, respectiv a funcției, gradului profesional și vechimii avute. **Cu alte cuvinte, se ridică problema dacă această bază de calcul trebuie raportată la „cuantumul veniturilor” avute pe toată perioada de referință sau la „cuantumul venitului aferent ultimei funcții deținute”, din care se realizează pensionarea.**

111. **Cu privire la vârsta de pensionare**, Curtea constată că aceasta este o opțiune a legiuitorului, fără să existe vreo cerință constituțională expresă sau implicită în acest sens.

112. Efectul combinat al acestor condiții determină o schimbare de paradigmă, care pune o presiune deosebită asupra **componentei instituționale a independenței justiției**.

113. În ceea ce privește **componenta instituțională a independenței justiției**, Curtea, în jurisprudența sa, a statuat că aceasta acoperă sistemul judiciar în întregime și implică existența unor garanții, cum ar fi: statutul magistraților (condițiile de acces, procedura de numire, garanții solide care să asigure transparența procedurilor prin care sunt numiți magistrații, promovarea și transferul, suspendarea și încetarea funcției), stabilitatea sau inamovibilitatea acestora, garanțiile financiare,

independența administrativă a magistraților, precum și independența puterii judecătorești față de celelalte puteri în stat, securitatea financiară, care presupune și asigurarea unei garanții sociale, cum este pensia de serviciu a magistraților. În concluzie, Curtea a constatat că principiul independenței justiției apără pensia de serviciu a magistraților, ca parte integrantă a stabilității financiare a acestora, în aceeași măsură în care apără celelalte garanții ale acestui principiu. Statutul constituțional al magistraților impune acordarea pensiei de serviciu ca o componentă a independenței justiției, garanție a statului de drept, prevăzut de art.1 alin.(3) din Constituție (Decizia nr.900 din 15 decembrie 2020, precitată, paragraful 124, Decizia nr.873 din 9 decembrie 2020, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.50 din 15 ianuarie 2021, și Decizia nr.20 din 2 februarie 2000, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.72 din 18 februarie 2000).

114. Curtea a fixat reperele de natură constituțională în materia pensiei de serviciu a magistraților, limitând marja de apreciere a legiuitorului în procesul de legiferare: principiul independenței justiției, corolar al principiului statului de drept, este garantat, la nivel constituțional, de statutul magistraților, dezvoltat prin lege organică, care cuprinde o serie de incompatibilități și interdicții, precum și responsabilitățile și riscurile pe care le implică exercitarea acestei profesii, și impune acordarea pensiei de serviciu acestei categorii profesionale. Așa fiind, orice reglementare referitoare la salarizarea și stabilirea pensiilor magistraților trebuie să respecte cele două principii, al independenței justiției și al statului de drept, cadrul constituțional actual fundamentând securitatea financiară a magistraților (Decizia nr.900 din 15 decembrie 2020, paragraful 127).

115. Curtea a subliniat de nenumărate ori în jurisprudența sa (Decizia nr.39 din 29 ianuarie 2004, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.217 din 12 martie 2004, Decizia nr.683 din 27 iunie 2012, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.479 din 12 iulie 2012) importanța principiului *est modus in rebus* atunci când legiuitorul condiționează accesul la beneficiul unui drept de îndeplinirea anumitor exigențe, acesta trebuie să se orienteze după criterii raționale, neputând face abstracție, pe de o parte, de realitatea de fapt și de drept existentă și, pe de altă parte, de previzibilitatea normativă care constituie un element intrinsec al statului de drept.

116. Ca atare, **componenta instituțională a independenței justiției** nu impune *eo ipso* conservarea și perpetuarea *ad aeternum* a ansamblului de reglementări din sistemul de pensionare a magistraților. Acest sistem cunoaște atât constante, cât și variabile sub aspectul elementelor pe care le cuprinde. Din jurisprudența Curții Constituționale se deduce că, în privința pensiilor de serviciu din sistemul justiției, constantele sunt **vechimea efectivă în funcție și baza de calcul**.

117. Cu privire la **vechimea efectivă în funcție**, Curtea observă că aceasta este dimensionată la un nivel de 25 de ani de noua reglementare, realizând o îndreptare a unei soluții legislative cuprinse în reglementarea în vigoare și racordând-o la cerințele stabilite în Decizia Curții Constituționale nr.900 din 15 decembrie 2020. Ca atare, indiferent de vechimea juridică a persoanei în cauză, aceasta, pentru a beneficia de pensie de serviciu, trebuie să fi activat cel puțin 25 de ani în funcțiile prevăzute de art.I pct.1 [cu referire la art.221 alin.(1)] din legea criticată. Desigur, această obligație constituțională a legiuitorului trebuie realizată în timp și treptat în funcție de criteriile raționale, ținându-se seama în mod tranzitoriu - ca vechime asimilată - de vechimea necesară stabilită de lege la data la care s-a realizat accesul în funcțiile prevăzute de art.I pct.1 [cu referire la art.221 alin.(1)] din legea criticată. Ca atare, norma analizată **sub aspectul stabilirii unei vechimi efective în funcție de 25 de ani (fără perioade asimilate) nu contravine componentei instituționale a independenței justiției, dar lipsa reglementării unor norme tranzitorii raționale care să conducă treptat la finalitatea urmărită, corelată cu pierderea iremediabilă a perioadei asimilate antereferte, conduce la încălcarea componentei instituționale a independenței justiției**, cu referire directă la condițiile necesare a fi îndeplinite pentru acordarea pensiei de serviciu.

118. Cu privire la **baza de calcul**, se constată că aceasta trebuie raportată la venitul brut de la momentul deschiderii dreptului la pensie de serviciu pentru a reflecta un nivel cât mai apropiat de venitul aferent funcției, gradului profesional, vechimii avute în vedere la data pensionării. Atunci când Curtea a stabilit că valoarea pensiei de serviciu trebuie să fie cât mai apropiată de „quantumul venitului ce reprezintă indemnizația pentru activitatea desfășurată în calitate de magistrat” și a făcut referire la actele internaționale cu privire la stabilirea acestui moment cât mai aproape de cel al ultimei remunerații (Decizia nr.900 din 15 decembrie 2020, paragraful 123), nu a avut în vedere o diluare a bazei de calcul, din contră, indiferent de modul său de stabilire – respectiv de mijlocul utilizat –, aceasta trebuie să reflecte în final un quantum care să susțină obiectivul primordial fixat de Curte cu privire la quantumul pensiei de serviciu rezultate. Însă adunarea quantumului indemnizațiilor de încadrare brute lunare și a sporurilor cu caracter permanent din cei 25 de ani necesari pensionării și împărțirea sumei rezultate la 300 pentru a determina baza de calcul constituie un aspect lipsit de raționalitate în stabilirea unei pensii de serviciu pentru că, în realitate, reprezintă o modalitate de reducere a bazei de calcul, care nu poate conduce, în mod obiectiv, la un quantum al pensiei cât mai apropiat de cel al venitului ce reprezintă

indemnizația pentru activitatea desfășurată în calitate de magistrat. Categorie, jurisprudența Curții Constituționale nu obligă la stabilirea bazei de calcul ca fiind venitul aferent ultimei luni anterioare pensionării, dar exclude posibilitatea ca baza de calcul să fie stabilită prin raportare la media veniturilor persoanei dintr-un interval de 25 de ani, interval în care aceasta a avut diferite funcții, grade, vechimi care nu corespund cu un moment contemporan cu cel al ieșirii la pensie. Astfel, în stabilirea bazei de calcul poate fi luată în discuție o formulă care să dea expresie veniturilor funcției/gradului/vechimei avute la timpul pensionării, permițând ca valoarea pensiei de serviciu să fie cât mai apropiată posibil de aceea a ultimei remunerații primite.

119. **Toate aceste aspecte conduc la încălcarea componentei instituționale a independenței justiției**, cu referire directă la stabilirea cuantumului pensiei de serviciu, contrar art.124 alin.(3) cu referire la art.1 alin.(3) și (5), precum și art.147 alin.(4) din Constituție.

120. **Cu privire la vârsta de pensionare**, Curtea constată că legea analizată introduce această condiție - ceea ce ține de marja de apreciere a legiuitorului -, drept care stabilește și o perioadă de implementare a creșterii vârstei de pensionare printr-o dispoziție tranzitorie cuprinsă într-un tabel-anexă.

121. Art.26 alin.(1) teza întâi din Legea nr.24/2000 prevede că *„Proiectul de act normativ trebuie să cuprindă soluții legislative pentru situații tranzitorii, în cazul în care prin noua reglementare sunt afectate raporturi sau situații juridice născute sub vechea reglementare, dar care nu și-au produs în întregime efectele până la data intrării în vigoare a noii reglementări”*. Art.54 din aceeași lege prevede că *„(1) Dispozițiile tranzitorii cuprind măsurile ce se instituie cu privire la derularea raporturilor juridice născute în temeiul vechii reglementări care urmează să fie înlocuită de noul act normativ. (2) Dispozițiile tranzitorii trebuie să asigure, pe o perioadă determinată, corelarea celor două reglementări, astfel încât punerea în aplicare a noului act normativ să decurgă firesc și să evite retroactivitatea acestuia sau conflictul între norme succesive.”*

122. Curtea, în jurisprudența sa, a subliniat că principiul securității juridice exprimă, în esență, faptul că cetățenii trebuie protejați contra unui pericol care vine chiar din partea dreptului, contra unei insecurități pe care a creat-o dreptul sau pe care acesta riscă să o creeze, impunând ca legea să fie accesibilă și previzibilă [Decizia nr.51 din 25 ianuarie 2012, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.90 din 3 februarie 2012]. Securitatea juridică a persoanei se definește ca un complex de garanții de natură constituțională sau cu valențe constituționale inerente statului de drept, în considerarea cărora legiuitorul are obligația constituțională de a asigura atât o stabilitate firească dreptului, cât și valorificarea în condiții optime a drepturilor și libertăților fundamentale [Decizia nr.454 din 4 iulie 2018, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.836 din 1 octombrie 2018, paragraful 70]. **Omisivitatea de a reglementa norme tranzitorii menite să asigure coerența cadrului normativ reprezintă o încălcare a exigențelor constituționale referitoare la principiul securității juridice**, care impune legiuitorului limite în activitatea de modificare a normelor juridice, limite care să asigure stabilitatea regulilor instituite. Astfel, respectarea art.26 alin.(1) teza întâi din Legea nr.24/2000 - referitoare la dispozițiile tranzitorii - concură la asigurarea unei legislații ce respectă principiul securității raporturilor juridice, având claritatea și previzibilitatea necesare [Decizia nr.845 din 18 noiembrie 2020, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.500 din 13 mai 2021, paragraful 101]. Având în vedere că legiuitorul nu a însoțit modificările aduse legii de norme tranzitorii exprese, menite să asigure previzibilitate și certitudine modului de conformare la noile cerințe legale, în lipsa elementelor de circumstanțiere menționate mai sus, precum și a unui termen rezonabil în care destinatarii normelor să se adapteze noilor prescripții legale în scopul asigurării continuității în activitatea economică, instanța constituțională a constatat că legea astfel modificată a fost adoptată cu încălcarea principiului securității juridice și a principiului legalității, consacrate de art.1 alin.(5) din Constituție [Decizia nr.846 din 18 noiembrie 2020, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.59 din 19 ianuarie 2021, paragraful 43].

123. Astfel, rolul dispozițiilor tranzitorii este acela de a permite o trecere graduală și firească în timp de la situația de fapt și de drept existentă la cea urmărită/avută în vedere de noua reglementare. Această tranziție nu presupune o escamotare a situației-premisă, ci acceptarea acesteia pentru a se realiza evoluția treptată către finalitatea urmărită. De asemenea, tranziția nu poate fi realizată *ex abrupto*, ci este necesară o abordare echilibrată și rațională, care să asigure previzibilitatea normativă în domeniul vizat. Atingerea rezultatului urmărit se realizează în timp, în mod firesc, astfel ca destinatarii actului să nu fie expuși unor situații aleatorii pe care însăși reglementarea normativă adoptată o creează.

124. Analizând eșalonarea creșterii vârstei de pensionare stabilită în anexa nr.2 la lege, Curtea constată că, în realitate, această eșalonare, pe de o parte, pornește de la o vârstă de pensionare care nu își găsește susținerea în normele existente (ipotetic, vârsta de pensionare în sistem începe de la 47 de ani, și nu 50), operând din start cu o ficțiune juridică lipsită de raționalitate [a se vedea și

Decizia nr.283 din 17 mai 2023, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.488 din 6 iunie 2023, paragraful 95], și că, pe de altă parte, nu cuprinde reglementări care să conducă la atingerea treptată a obiectivului urmărit, ci, prin modul defectuos de redactare, se realizează o creștere bruscă și intempestivă a vârstei de pensionare cu 10 ani pentru persoanele născute începând cu anul 1976. Astfel, pentru aceste persoane are loc nu numai o creștere intempestivă a vârstei de pensionare cu 10 ani, față de cele născute în anul 1975 sau anterior acestuia, care se pensionează la 50 de ani, ci și o creștere cu 13 ani față de sistemul actual de pensionare, care valorifică doar vechimea în funcție, nu și vârsta de pensionare. Se creează astfel o falie între generații determinată de criteriul vârstei, ceea ce înseamnă că eșalonarea creșterii vârstei de pensionare stabilită în anexa nr.2 la lege este doar proclamată, pentru că, în realitate, reglementează – în mod implicit – că pentru persoanele născute începând cu anul 1976 vârsta standard de pensionare este de 60 de ani.

125. Or, pe de o parte, introducerea unui criteriu de vârstă și, pe de altă parte, impunerea unei vârste standard de pensionare ridicate față de situația normativă existentă în prezent sunt motive suficiente pentru a determina o obligație corelativă a legiuitorului, aceea de a identifica o soluție legislativă rațională care să permită trecerea treptată și firească la noul sistem, fără să fie afectate securitatea juridică și previzibilitatea normativă. Această obligație derivă din principiul securității juridice, principiul de rang constituțional prevăzut de art.1 alin.(5) din Constituție. De altfel, ori de câte ori legiuitorul a crescut vârsta de pensionare în domeniul pensiilor a făcut-o într-un răstimp suficient de lung, astfel încât să nu afecteze securitatea juridică și încrederea cetățenilor în actul de legiferare (spre exemplu, creșterea într-un interval temporal de 15 ani a vârstei standard de pensionare pentru bărbați cu 3 ani, respectiv creșterea într-un interval temporal de 20 ani a vârstei standard de pensionare pentru femei cu 5 ani).

126. Astfel, norma tranzitorie trebuie să coreleze criteriul vârstei cu cel al vechimii efective în funcție, vârsta neputând fi un criteriu de sine stătător decât la momentul atingerii vârstei standard de pensionare preconizate (60 de ani). De aceea, creșterea etapizată a vârstei de pensionare trebuie să pornească de la 47 de ani și să avanseze treptat până la vârsta standard de pensionare stabilită de legiuitor, iar această creștere trebuie să se raporteze invers proporțional la vechimea efectivă în funcție (în care se include tranzitoriul vechimea asimilată necesară pentru accesul în funcție) a persoanelor prevăzute la art.I pct.1 din lege la data intrării în vigoare a acesteia, acordarea dreptului la pensie de serviciu realizându-se, însă, după împlinirea celor 25 de ani de vechime efectivă în funcție (în care se include tranzitoriul vechimea asimilată necesară pentru accesul în funcție). De asemenea, se poate reglementa o perioadă de grație care să permită tranziția rațională spre un nou criteriu de dobândire a dreptului la pensie de serviciu (vârsta).

127. Prin urmare, modul defectuos de realizare a eșalonării creșterii vârstei standard de pensionare este de natură să încalce **art.1 alin.(5) din Constituție în componenta sa de securitate juridică corelat cu componenta instituțională a independenței justiției, cu referire directă la condițiile necesar a fi îndeplinite pentru acordarea pensiei de serviciu. Se încalcă, astfel, art.1 alin.(3) și (5) cu referire la art.124 alin.(3) din Constituție.**

128. Cele arătate mai sus sunt valabile în privința întregului sistem al justiției, respectiv judecători, procurori, magistrați-asistenți, personalul de specialitate juridică asimilat judecătorilor și procurorilor și personalul auxiliar de specialitate al instanțelor judecătorești și al parchetelor, având în vedere statutul și contribuția acestora în cadrul sistemului justiției.

129. Cu referire la personalul auxiliar de specialitate al instanțelor judecătorești și al parchetelor, se observă că în prezent acesta se pensionează la 60 de ani, iar vârsta de pensionare crește la 65 de ani într-un interval de 12 ani (aspect care nu pune probleme, eșalonarea fiind una reală) și că baza de calcul pentru pensia de serviciu în prezent este media veniturilor din ultimele 12 luni de activitate, urmând să devină media veniturilor din ultimii 25 de ani de activitate, totodată scăzând cuantumul pensiei de serviciu de la 80% din baza de calcul la 65% din aceasta. Aceste ultime aspecte, referitoare la baza de calcul și procentul aplicat asupra acesteia, au aceleași probleme de constituționalitate precum cele anterior menționate în privința art.I pct.1 din legea criticată.

130. Rezultă că **art.I pct.1, 2, 4, 7 și 8, art.II și art.IV pct.1, 3, 4 și 5 din legea criticată, precum și anexele nr.1-3 la aceasta sunt neconstituționale în raport cu art.1 alin.(3) și (5) cu referire la art.124 alin.(3) din Constituție.**

131. Curtea va reține și neconstituționalitatea art.I pct.5 din lege, ca urmare a constatării neconstituționalității art.I pct.2 din lege, fără însă ca soluția de principiu menționată la art.I pct.5 din lege să fie afectată de vreun viciu de neconstituționalitate.

132. Totodată, sintagma „*media indemnizațiilor de încadrare brută lunare și sporurile cu caracter permanent, din ultimele luni consecutive de activitate, conform eșalonării prevăzute în anexa nr.3*” din cuprinsul art.I pct.1, 2 și 4 din legea criticată, precum și sintagma „*media salariilor de bază brute lunare realizate, inclusiv sporurile cu caracter permanent*” din cuprinsul art.IV pct.1 din lege,

întrucât nu se raportează la o bază de calcul care să permită stabilirea unui quantum al pensiei de serviciu cât mai apropiată de venitul avut la data pensionării, astfel cum s-a arătat anterior, **încalcă art.147 alin.(4) din Constituție, fiind contrare Deciziei nr.900 din 15 decembrie 2020.**

133. Având în vedere cele expuse, nu mai este necesară analizarea încălcării principiului independenței justiției, în componenta individuală a acestuia, din moment ce legea vizează întregul sistem al justiției.

2.5. Încălcarea art.16 alin.(1) și art.53 din perspectiva discriminării pe criterii de vârstă între beneficiari legii

134. Potrivit jurisprudenței constante a Curții Constituționale, principiul egalității în drepturi presupune instituirea unui tratament egal pentru situații care, în funcție de scopul urmărit, nu sunt diferite. Totodată, situațiile în care se află anumite categorii de persoane trebuie să difere în esență pentru a se justifica deosebirea de tratament juridic, iar această deosebire de tratament trebuie să se bazeze pe un criteriu obiectiv și rațional. Discriminarea se bazează pe noțiunea de excludere de la un drept, iar remediul constituțional specific, în cazul constatării neconstituționalității discriminării, îl reprezintă acordarea sau accesul la beneficiul dreptului [Decizia nr.755 din 16 decembrie 2014, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.101 din 9 februarie 2015, paragraful 23].

135. **Aplicând aceste considerente la situația de față, se constată că are loc o încălcare a dispozițiilor art.16 alin.(1) din Constituție corelate cu cele ale art.4 alin.(2), cu referire la criteriile nediscriminării astfel cum aceste dispoziții au fost interpretate prin Decizia Curții Constituționale nr.513 din 20 iunie 2006, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.598 din 11 iulie 2006, care a consacrat și vârsta drept criteriu de discriminare.** Reglementarea unor vârste de pensionare atât de diferite și decalate într-un mod lipsit de echilibru pentru persoane născute în ani consecutivi, respectiv 50 de ani pentru cele născute în anul 1975 și 60 de ani pentru cele născute începând cu anul 1976, nu poate conduce decât la constatarea existenței unei discriminări a acestei din urmă categorii de persoane, legiuitorului revenindu-i sarcina de a înlătura starea de discriminare și de a acorda un acces similar la beneficiul dreptului la pensie de serviciu și pentru această categorie de persoane.

136. Prin urmare, art.I pct.1, 7, 8 din legea criticată, precum și anexele nr.1 și 2 la aceasta **încalcă și art.16 alin.(1) din Constituție.**

137. Curtea mai reține că art.53 din Constituție nu este incident în cauză, legea criticată nefiind adoptată ca urmare a unei situații extraordinare care să necesite analiza de proporționalitate impusă de acest text constituțional.

2.6. Criticile de neconstituționalitate privind încălcarea art.15 alin.(2) și art.124 alin.(3) din Constituție, cu referire la recalcularea pensiilor de serviciu aflate în plată

138. Curtea observă că problema ridicată este aceea dacă pensiile de serviciu aflate în plată pot fi recalculate după o formulă stabilită de noua lege care diferă de cea după care s-a realizat stabilirea inițială a dreptului la această pensie.

139. În jurisprudența sa referitoare la principiul neretroactivității legii, Curtea a statuat că, în esență, consecințele înscrierii principiului neretroactivității în Constituție, ca un principiu cu aplicabilitate generală, sunt foarte severe și, probabil, tocmai de aceea, soluția aceasta nu se întâlnește în foarte multe țări, dar, în același timp, ridicarea la rangul de principiu constituțional se justifică prin faptul că asigură în condiții mai bune securitatea juridică și încrederea cetățenilor în sistemul de drept, precum și prin faptul că blochează nesocotirea separației dintre puterea legislativă, pe de o parte, și puterea judecătorească sau cea executivă, pe de altă parte, contribuind în acest fel la consolidarea statului de drept [Decizia nr.9 din 7 martie 1994, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.326 din 25 noiembrie 1994].

140. Principiile care caracterizează un stat de drept necesită, în fiecare caz posibil de retroactivitate, prevederea acesteia în mod expres în Constituție sau într-un statut, cu scopul de a elimina posibilitatea unei interpretări retroactive a unui statut, astfel încât drepturile dobândite să fie protejate în mod corespunzător. Printre caracteristicile unui stat de drept se numără în mod obligatoriu principiul securității juridice și al protejării încrederii cetățenilor în lege, ceea ce include interzicerea aplicării retroactive a normelor juridice sau a interpretării lor retroactive [Decizia nr.26 din 18 ianuarie 2012, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.116 din 15 februarie 2012, *apud* Decizia Curții Constituționale a Republicii Cehe 2002/03/12 - PL. US 33/01].

141. Legea nouă se va aplica - de la intrarea ei în vigoare -, atât situațiilor juridice care se vor naște, se vor modifica ori se vor stinge, după această dată, cât și efectelor viitoare ale raporturilor juridice trecute [Decizia nr.56 din 5 februarie 2014, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.179 din 13 martie 2014].

142. Ori de câte ori o lege nouă modifică starea legală anterioară cu privire la anumite raporturi, toate efectele susceptibile a se produce din raportul anterior, dacă s-au realizat înainte de

intrarea în vigoare a legii noi, nu mai pot fi modificate ca urmare a adoptării noii reglementări, care trebuie să respecte suveranitatea legii anterioare. [Decizia nr.830 din 8 iulie 2008, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.559 din 24 iulie 2008].

143. Având în vedere condiționarea posibilității statului de a acorda pensiile de serviciu de elemente variabile, așa cum sunt resursele financiare de care dispune, faptul că acestor prestații ale statului nu li se opune contribuția asiguratului la fondul din care se acordă aceste drepturi, precum și caracterul succesiv al acestor prestații, dobândirea dreptului la pensie de serviciu nu poate fi considerată ca instituind o obligație *ad aeternum* a statului de a acorda acest drept, singurul drept câștigat reprezentând doar prestațiile deja realizate până la intrarea în vigoare a noii reglementări și asupra cărora legiuitorul nu ar putea interveni decât prin încălcarea dispozițiilor art.15 alin.(2) din Constituție. Conformându-se dispozițiilor art.15 alin.(2) din Constituție, textele de lege criticate afectează pensiile speciale doar pe viitor și numai în ceea ce privește cuantumul acestora. Celelalte condiții privind acordarea acestora, respectiv stagiul efectiv de activitate în acea profesie și vârsta eligibilă nu sunt afectate de noile reglementări. De asemenea, legea [de conversie a pensiilor de serviciu în pensii contributive] nu se răsfrânge asupra prestațiilor deja obținute anterior intrării sale în vigoare, care constituie *facta praeterita* [Decizia nr.871 din 25 iunie 2010, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.433 din 28 iunie 2010].

144. Din cele de mai sus rezultă că, potrivit jurisprudenței Curții Constituționale, principiul neretroactivității legii protejează dobândirea calității de pensionar și prestațiile deja obținute; în schimb, prestațiile viitoare nu intră în sfera de protecție a art.15 alin.(2) din Constituție. În virtutea acestei concepții, Curtea a acceptat constituționalitatea diminuării cuantumulului pensiilor de serviciu (cu excepția celor din sistemul justiției) prin conversia acestora în pensii contributive, operațiune realizată prin Legea nr.119/2010 privind stabilirea unor măsuri în domeniul pensiilor. Trebuie subliniat faptul că, la data pronunțării Deciziei nr.871 din 25 iunie 2010, care a generat o jurisprudență bogată, Curtea Constituțională constatarea existența unei situații de criză economică (Decizia nr.1414 din 4 noiembrie 2009, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.796 din 23 noiembrie 2009), ce a fost contrapusă dreptului la pensie coroborat cu principiul neretroactivității legii. Acesta, deși obiectiv în sine, poate cunoaște limitări inerente datorită unei situații excepționale întemeiate pe art.53 din Constituție.

145. Generalizarea acestei jurisprudențe a Curții Constituționale cu privire la situațiile care sunt străine art.53 din Constituție – care, prin ipoteza sa normativă, vizează numai situația în care există o abatere normativă de la conținutul și exercițiul firesc al drepturilor sau libertăților fundamentale (Decizia nr.190 din 28 martie 2019, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.424 din 30 mai 2019, paragraful 13, sau Decizia nr.789 din 23 noiembrie 2021, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.59 din 19 ianuarie 2022, paragraful 31) – este însă eronată, întrucât în lipsa elementului care angajează aplicarea art.53, **principiul neretroactivității legii este unul obiectiv, o garanție acordată de stat în favoarea persoanei**, care nu poate fi limitat prin apelarea la alte construcții juridice. În caz contrar, destinatarul normei, beneficiarul pensiei, este pus în situația de a nu mai avea siguranța garantării dreptului său la pensie astfel cum acesta a fost obținut, fiind grav afectate, astfel, certitudinea, stabilitatea și securitatea juridică. De aceea, **exegeza Deciziei nr.871 din 25 iunie 2010, precitată (și a întregii jurisprudențe a Curții Constituționale bazate pe aceasta) trebuie raportată la situația excepțională de criză economico-financiară în care s-a găsit statul român, în contextul obiectiv al crizei economico-financiare mondiale, aspect care s-a încadrat în cerința apărării securității sale naționale**. Însă, în lipsa incidenței și aplicării art.53 din Constituție, principiul **neretroactivității legii civile** nu poate fi supus niciunei limitări, întrucât acesta **reprezintă un element al nucleului de bază al securității juridice**, care permite persoanei o reprezentare previzibilă pentru viitor a efectelor actelor care o privesc în mod direct/indirect. Ca atare, efectele unui act deja încheiat nu pot fi repuse permanent în discuție, starea de incertitudine și nesiguranță neputând fi opusă unei situații juridice certe și definitiv consolidate prin actul de pensionare.

146. Securitatea juridică reprezintă una dintre valorile fundamentale ale statului, fiind cuprinsă în mod implicit la art.1 din Constituție, și reprezintă o garanție a statului de drept, iar rațiunea sa constă tocmai în a proteja individul de arbitrar, mai ales în relațiile dintre individ și stat. De altfel, Curtea a statuat, în jurisprudența sa, că, deși nu este în mod expres consacrat de Legea fundamentală, acest principiu se deduce atât din prevederile art.1 alin.(3) și (5) din Constituție, cât și din preambulul Convenției pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, astfel cum a fost interpretat de Curtea Europeană a Drepturilor Omului în jurisprudența sa. În legătură cu acest principiu, instanța europeană a reținut că „unul dintre elementele fundamentale ale supremației dreptului este principiul securității raporturilor juridice” (Hotărârea din 6 iunie 2005, pronunțată în Cauza *Androne împotriva României*, paragraful 44, Hotărârea din 7 octombrie 2009, pronunțată în Cauza *Stanca Popescu împotriva României*, paragraful 99). Curtea europeană a mai statuat că, „odată ce a fost adoptată o soluție de către stat ea trebuie implementată cu o claritate și o coerență rezonabile pentru a evita pe

cât posibil insecuritatea juridică și incertitudinea pentru subiecții de drept” (Hotărârea din 1 decembrie 2005, pronunțată în Cauza *Păduraru împotriva României*, paragraful 92).

147. Spectrul remodelării elementelor definitorii ale dreptului la pensie deja exercitat (pensie aflată în plată) afectează integritatea și substanța acestuia și pune sub semnul îndoielii încrederea cetățeanului în stat și în activitatea de legiferare. Evenimente viitoare și incerte nu pot influența negativ dreptul care a fost dobândit și a intrat în sfera patrimonială a persoanei. Ca atare, odată cu decizia de pensionare, persoana dobândește calitatea de pensionar, și, în același timp, o pensie atașată acestei calități, care se obține cu îndeplinirea anumitor condiții stabilite de lege, condiții care au condus la calculul pensiei de serviciu după o anumită metodologie și o anumită formulă, cu respectarea legii în vigoare la respectivul moment. Cu alte cuvinte, modalitatea de calcul al pensiei respective rămâne guvernată de legea sub imperiul căreia a fost obținută. Nu se poate accepta ca, ulterior acestui moment, legiuitorul să stabilească o nouă modalitate de calcul care să conducă la recalcularea negativă a pensiei, însă, din punctul de vedere al securității juridice, ori de câte ori legiuitorul apreciază ca fiind necesar, o îmbunătățire a modului de calcul care să conducă la o creștere a pensiei aflate în plată este în concordanță cu principiul neretroactivității legii, pentru că neretroactivitatea este o garanție pentru cetățean, o protecție constituțională acordată în beneficiul său. Securitatea juridică cere și impune o protecție ascendentă, de sporire a garanțiilor referitoare la conservarea dreptului care a fost dobândit prin emiterea deciziei de pensionare. Orice încercare de reconsiderare a elementelor aplicabile la acel moment pentru pensiile aflate în plată afectează securitatea juridică în componenta garanției de neretroactivitate a legii.

148. Trebuie realizată distincția dintre consecințele și efectele deja trecute, epuizate sau complet realizate ale unor acte sau situații anterioare și consecințele și efectele viitoare, adică nerealizate în momentul intrării în vigoare a noii legi, ale acelor acte sau situații anterioare.

149. În acest context, Curtea nu poate achiesa la ideea potrivit căreia prestațiile viitoare rezultate din decizia de pensionare reprezintă efecte viitoare ale acesteia, pentru că, în realitate, modul de calcul este un element definitiv dobândit și consolidat, iar prestațiile viitoare sunt realizate pe baza criteriilor avute în vedere la momentul emiterii deciziei. De altfel, persoana, în măsura în care optează pentru pensionare, o face în considerarea condițiilor existente și stabilite prin lege la acel moment. Succesivitatea lunară a cuantumului pensiei nu poate fi calificată ca fiind o chestiune pendinte, în virtutea căreia statul să se prevaleze de a adopta reglementări de natură să reia modul de calcul al pensiei, ci un drept dobândit în urma consolidării definitive a raportului juridic dintre stat și beneficiar. Ca atare, drepturile legal câștigate anterior din actul pensionării nu pot fi afectate (a se vedea *mutatis mutandis* Decizia nr.120 din 15 februarie 2007, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.204 din 26 martie 2007), iar noile criterii sau condiții stabilite de legiuitor în privința pensionării nu pot fi aplicate cu efecte retroactive unei situații juridice definitiv consolidate astfel cum rezultă din actul pensionării (Decizia nr.375 din 6 iulie 2005, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.591 din 8 iulie 2005, pct.h).

150. Prin urmare, întrucât recalcularea pensiilor aflate în plată după o formulă care diminuează baza de calcul avută în vedere la data dobândirii dreptului de pensie are drept consecință diminuarea drepturilor aflate în plată, rezultă că **art.III din legea criticată încalcă principiul securității juridice în componenta sa privitoare la neretroactivitatea legii** [art.1 alin.(3) și (5) coroborat cu art.15 alin.(2) din Constituție].

151. Totodată, având în vedere că această recalculare vizează beneficiarii ai pensiei de serviciu din sistemul justiției coroborat cu faptul că este afectată o garanție a independenței justiției (pensia de serviciu) care a fost activată prin emiterea deciziei de pensionare, rezultă că garanția respectivă nu este efectivă (din moment ce poate fi supusă unor variațiuni care să îi diminueze puterea), fiind fragilizată în sine componenta instituțională a independenței justiției, **ceea ce este contrar art.124 alin.(3) din Constituție**.

152. Cele arătate mai sus sunt valabile în privința întregului sistem al justiției, respectiv judecători, procurori și magistrați-asistenți, personalul de specialitate juridică asimilat judecătorilor și procurorilor, având în vedere statutul și contribuția acestora în cadrul sistemului justiției.

2.7. Criticile de neconstituționalitate privind încălcarea art.44 din Constituție, cu referire la eliminarea reglementării privind creșterea cu 1% a cotei de 80% care se aplică asupra bazei de calcul a pensiei de serviciu pentru fiecare an care depășește vechimea standard de 25 de ani

153. Se critică faptul că abrogarea acestei prevederi, fără introducerea unei norme tranzitorii care să tranșeze situația persoanelor care la momentul intrării în vigoare a legii noi îndeplinesc condiția de vechime stabilită de legea veche pentru a beneficia de pensia de serviciu, dar care, luând în considerare și această prevedere de favoare, au ales să desfășoare în continuare activitate în magistratură, este de natură să aducă atingere principiului previzibilității reglementării.

154. Această critică are ca premisă încălcarea exigențelor de previzibilitate a legii în sensul că noua reglementare prevede numai că stabilirea pensiei de serviciu se realizează prin aplicarea unei cote de 80% asupra bazei calcul a pensiei de serviciu indiferent dacă persoana respectivă are o vechime de 25 de ani sau mai mare și nu stabilește o soluție legislativă tranzitorie care să adecveze situația juridică a persoanelor care deja au depășit cei 25 de ani de vechime, astfel încât bonificația de 1% pentru fiecare an ce depășește cei 25 de ani de vechime să poată fi luată în considerare. În lipsa unei asemenea norme tranzitorii, respectivele persoane se vor putea pensiona doar prin aplicarea valorii de 80% asupra bazei de calcul, pierzând bonificația la care aveau dreptul conform legislației anterioare.

155. În realitate, legiuitorul a încercat să reglementeze această situație prin art.XIII alin.(5) din legea criticată, stabilind că se acordă drepturile aferente pensiei de serviciu în condițiile reglementate anterior intrării în vigoare a acestei legi. Însă, se observă un mod defectuos de formulare a textului, care pare că, în esență, consacră o redundanță normativă referindu-se atât la persoanele care, până la data intrării în vigoare a acestei legi, îndeplinesc cerințele legale pentru a beneficia de pensie de serviciu conform reglementărilor în vigoare anterior modificărilor și completărilor aduse prin prezenta lege, precum și la cele care, până la această dată, au o vechime de minimum 25 de ani conform aceluiași reglementări. Legiuitorul trebuie să precizeze condițiile aplicării acestui text raportat la legea avută în vedere, întrucât prezenta lege se raportează la 7 legi privind statute profesionale distincte. Prin urmare, ipoteza normei nu este clară, precisă și previzibilă, iar cele două ipoteze alternative par că se suprapun. Această situație de lipsă de previzibilitate a normei este întărită de art.XIII alin.(6) din lege, care stabilește că cele de mai sus se aplică până la data de 31 decembrie 2028, neînțelegându-se dacă ultraactivarea legii vechi se realizează până la data anterioară numai în privința persoanelor care până la data intrării în vigoare a legii îndeplinesc cerințele de pensionare sau dacă persoanele care îndeplinesc cerințele de pensionare în acest interval (până la 31 decembrie 2028) conform legii vechi se pot pensiona potrivit dispozițiilor acesteia, până la data anterioară.

156. Prin urmare, **din cauza modalității defectuoase de reglementare, se constată că art.I pct.3 și art.XIII alin.(5) și (6) încalcă art.1 alin.(5) din Constituție, ceea ce face inutilă analiza încălcării art.44 din Constituție. Aceeași concluzie se impune și în privința art.IV pct.2 corelat cu art.XIII alin.(5) și (6) din lege.**

157. Curtea mai reține că art.I pct.6 din lege înlocuiește actualizarea pensiei de serviciu în raport cu indemnizația de încadrare brută lunară pentru judecătorii sau procurorii în activitate, în condiții identice de funcție, vechime și grad profesional, cu actualizarea să în funcție de indicii de inflație. Această reglementare urmează a se aplica în corelare cu art.XIII alin.(5) și (6) din lege, ceea ce generează, ca și în privința eliminării bonificației de 1% anterior analizată, aceleași probleme de constituționalitate raportat la art.1 alin.(5) din Constituție. Mai mult, Curtea reține, că, din perspectiva securității juridice în cadrul sistemului judiciar, art.I pct.6 din lege aduce în discuție o lipsă de previzibilitate a statutului juridic al persoanelor care, la data intrării în vigoare a legii, fac parte din sistemul justiției. Aceste persoane pierd un element al statutului lor consolidat la data intrării în profesie. Prin urmare, legiuitorul trebuie să facă diferența între persoanele deja aflate în structura sistemului judiciar și cele care încă nu au accesat acest sistem la data intrării în vigoare a legii. Dacă în primul caz o reglementare precum cea analizată nu poate fi acceptată, în cel de-al doilea caz, legiuitorul are o marjă de apreciere tocmai pentru că persoana va fi capabilă să previzioneze parcursul său profesional, precum și drepturile care decurg din acesta, încă de la momentul intrării în profesie. **Prin urmare, art.I pct.6 și art.XIII alin.(5) și (6) încalcă art.1 alin.(5) din Constituție, în componenta sa de securitate juridică și calitate a legii, prin raportare la art.124 alin.(3) din Constituție în privința celor care fac parte din sistemul justiției, la data intrării în vigoare a legii.**

2.8. Criticile de neconstituționalitate privind încălcarea art.1 alin.(5) și a art.16 alin.(1) din Constituție, sub aspectul stabilirii unui impozit distinct asupra pensiei de serviciu

158. Curtea observă că, în principal, se critică lipsa reglementării previzibile a bazei de impozitare. Invocându-se art.16 alin.(1) din Constituție, Curtea trebuie să determine în prealabil dacă pensiile pot face obiectul unei impozitări diferite după natura lor. În cazul de față, se poate constata că legiuitorul a realizat o diferențiere între pensiile stabilite pe baza principiului contributivității și pensiile de serviciu sub valoarea câștigului salarial mediu net, pe de o parte, și pensiile de serviciu care sunt superioare valorii câștigului salarial mediu net și excedează aplicării principiului contributivității. Ca atare, se pune problema dacă o asemenea diferențiere în materie de impunere este justificată în mod obiectiv și rezonabil.

159. Opțiunea statului pentru sistemul fiscal axat pe justiția distributivă, care are în vedere proporționalitatea impozitelor, sau pentru sistemul fiscal axat pe justiția comutativă/rectificativă, care are în vedere progresivitatea impozitelor, este în mod evident o decizie politică, aflată în marja de apreciere a legiuitorului, dar care influențează în mod direct și diferit principiul contributivității fiscale.

Întrucât impunerea în sine, așadar orice sarcină fiscală, este grefată pe dreptul de proprietate al contribuabilului și acest drept nu trebuie să fie afectat în substanța sa, este necesar ca modul în care este reglementată contributivitatea fiscală să asigure un echilibru între dreptul de proprietate al contribuabilului și dreptul statului de a impune taxe și impozite [Decizia nr.900 din 15 decembrie 2020, paragraful 101].

160. Acordarea suplimentului suportat din bugetul de stat [în privința pensiilor de serviciu] ține de politica statului în domeniul asigurărilor sociale și nu cade în sfera de protecție constituțională a dreptului la pensie și a dreptului de proprietate, astfel că legiuitorul este liber să acorde, să modifice sau să suprimă componenta suplimentară a pensiei de serviciu, în funcție de posibilitățile financiare ale statului. Curtea constată că **marja de apreciere a legiuitorului cu privire la valoarea componentei necontributive a pensiei de serviciu sau a pensiei militare, stabilită în mod direct sau indirect (ca rezultat al aplicării unei sarcini fiscale), este foarte largă** [Decizia nr.900 din 15 decembrie 2020, paragraful 136].

161. Întrucât componenta contributivă a pensiei de serviciu nu constituie bază de impunere a sarcinii fiscale, cuantumul pensiei din sistemul public stabilite în baza principiului contributivității nu este afectat, astfel că instanța constituțională nu poate reține critica potrivit căreia, reconfigurând sistemul de impunere, legiuitorul a creat o discriminare între contribuabilii persoane fizice beneficiare de pensii obținute în baza unor legi sau statute speciale și contribuabilii persoane fizice care realizează venituri din pensii și/sau indemnizații pentru limită de vârstă primite în sistemul public de pensii [Decizia nr.900 din 15 decembrie 2020, paragraful 139].

162. Opțiunea legiuitorului în sensul impunerii unei sarcini fiscale asupra unui venit, acordat cu titlu de compensație, cu privire la care are libertatea de a-l modifica sau chiar elimina, în funcție de politica statului în domeniul asigurărilor sociale, se plasează în marja proprie de apreciere, atât timp cât **impunerea fiscală vizează toate categoriile de pensii de serviciu și de pensii militare**. Astfel, persoanelor aflate în aceeași situație juridică, respectiv beneficiarii de venituri din pensii și/sau indemnizații pentru limită de vârstă acordate în baza unor legi sau statute speciale, li se aplică același tratament juridic sub aspectul modului de fiscalizare a venitului, cu respectarea dispozițiilor art.56 alin.(2) din Constituție referitoare la justa așezare a sarcinilor fiscale. **Curtea reiterează că statul este liber să decidă cu privire la aplicarea oricărui regim de securitate socială sau să aleagă tipul sau cuantumul beneficiilor pe care le acordă în oricare dintre aceste regimuri**. Singura condiție impusă statului este aceea de a respecta principiul nediscriminării, fiind absolut necesar ca **măsura de reformare a regimului fiscal privind pensiile obținute în baza unor legi sau statute speciale să fie aplicabilă tuturor categoriilor de beneficiari ai unor astfel de pensii, fără distincție** [Decizia nr.900 din 15 decembrie 2020, paragraful 140].

163. Analizând Decizia nr.900 din 15 decembrie 2020, rezultă că partea necontributivă a pensiilor de serviciu poate face obiectul unei impozitări distincte față de partea sa contributivă condiționat de aplicarea acesteia tuturor categoriilor de beneficiari ai pensiilor de serviciu, fără distincție.

164. Legea criticată pune în aplicare cele precizate de Curtea Constituțională, însă, astfel cum arată Înalta Curte de Casație și Justiție – Secțiunile Unite, **baza de impunere nu este clar determinată**. Fără a indica interpretările care se pot aduce textului criticat cu privire la modul de stabilire a bazei impozabile, Curtea observă că aceasta este susceptibilă a fi interpretată în cel puțin patru modalități distincte. **Caracterul confuz al reglementării este evident și nu permite decât o apreciere din perspectiva art.1 alin.(5) din Constituție, ceea ce înseamnă că nu îndeplinește cerințele de calitate a legii**.

165. Se impune, de asemenea, observația că impozitarea nu poate avea un caracter sancționator, pentru că se ajunge practic la o regândire și o restructurare indirectă a înseși bazei de calcul a pensiei de serviciu, care, astfel cum s-a arătat, trebuie să reflecte o valoare cât mai apropiată de cuantumul indemnizației aferente funcției deținute la momentul la care s-a realizat pensionarea. Or, dacă baza de calcul este un element ce ține de însăși asigurarea independenței sistemului judiciar, nu este admisibilă reducerea indirectă a acesteia prin reglementarea unor impozite care în final conduc la o altă valoare a pensiei decât cea comparabilă cu indemnizația unei persoane aflate într-o funcție similară celei din care s-a realizat pensionarea. Așadar, legiuitorul dispune de o marjă de apreciere în domeniul impozitării pensiilor cu condiția să nu încalce garanțiile atașate independenței sistemului judiciar, ceea ce înseamnă că în stabilirea regulilor și bazei de impunere trebuie să manifeste o diligență deosebită.

166. De asemenea, sub aspectul regulilor fiscalității, Curtea subliniază că, în jurisprudența sa, a statuat că „o fiscalitate care se îndepărtează de la regulile general admise, cât privește baza și cotele impozabile, categoriile de venituri etc., devine o fiscalitate discriminatorie dacă introduce criterii care afectează egalitatea în drepturi a cetățenilor. Fiscalitatea trebuie să fie nu numai legală, ci și proporțională, rezonabilă, echitabilă și să nu diferențeze impozitele pe criteriul grupelor sau categoriilor

de cetățeni. În această viziune juridică, prevederea legală care introduce un spor de impozit de 30% numai pentru o anumită categorie de funcționari este discriminatorie și contrară prevederilor art.16 alin.(1) și art.53 alin.(2) din Constituție” [Decizia nr.6 din 25 februarie 1993, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.61 din 25 martie 1993].

167. Stabilirea prin lege a unui impozit trebuie să respecte cel puțin patru criterii: echitate, proporționalitate, rezonabilitate și nediscriminare. Întrunirea cumulativă a acestor patru criterii legitimează din punct de vedere constituțional stabilirea unui impozit. Printr-o atare conduită, legiuitorul respectă întru totul dispozițiile art.56 și 139 din Constituție, fără a afecta alte drepturi și libertăți fundamentale. În schimb, nerespectarea acestor criterii cu valoare constituțională duce implicit la încălcarea dreptului fundamental aplicabil în cauză. Cu privire la rezonabilitatea și echitabilitatea impozitului, Curtea constată că legiuitorul este în drept să stabilească impozite pentru a alimenta în mod constant și ritmic bugetul de stat, însă trebuie să manifeste o deosebită atenție atunci când stabilește materia impozabilă [Decizia nr.940 din 6 iulie 2010, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.524 din 28 iulie 2010].

168. Ca atare, legiuitorul trebuie să manifeste o grijă deosebită atunci când determină categoria de venit asupra căreia poartă sarcina fiscală, suma concretă asupra căreia se datorează și modul concret de calcul al sarcinii fiscale [Decizia nr.223 din 13 martie 2012, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.256 din 18 aprilie 2012, și Decizia nr.900 din 15 decembrie 2020, paragraful 95].

169. **Prin urmare, Curtea constată că art.XV din lege încalcă art.1 alin.(5) din Constituție.**

2.9. Criticile de neconstituționalitate privind încălcarea art.1 alin.(4) și a art.147 alin.(4) din Constituție, cu referire la principiul separației și echilibrului puterilor în stat, cooperarea loială și respectul reciproc între autoritățile statului

170. Argumentele invocate cu privire la inițierea legii criticate, deși exacte și concludente, reflectă aspecte de fapt apărute cu privire la modul în care a fost depus proiectul de lege și la deficiențele de comunicare între autoritățile publice implicate sau vizate, după caz, care nu pot fi însă convertite în critici de neconstituționalitate privind forma sau substanța legii. Neconstituționalitatea este o sancțiune care privește norma, și nu modul în care autoritățile publice au înțeles să conlucreze la edictarea ei.

171. În coordonatele criticilor analizate, Curtea reține, de altfel, că *Jalonul nr.215 privind reforma sistemului public de pensii* face parte din Planului Național de Redresare și Reziliență (PNRR) Partea 2, Componenta 8 *Reforma fiscală și reforma pensiilor*, care, în contextul problematicii pensiilor de serviciu, menționează necesitatea legiferării „luând în considerare și jurisprudența Curții Constituționale”.

172. Pentru considerentele arătate, în temeiul art.146 lit.a) și al art.147 alin.(4) din Constituție, precum și al art.11 alin.(1) lit.A.a), al art.15 alin.(1) și al art.18 alin.(2) din Legea nr.47/1992, cu unanimitate de voturi în privința pct.1 și cu majoritate de voturi în privința pct.2,

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

În numele legii

DECIDE:

1. Admite obiecția de neconstituționalitate și constată că dispozițiile art.I-IV, art.XIII alin.(5) și (6) și art.XV din Legea pentru modificarea și completarea unor acte normative din domeniul pensiilor de serviciu și a Legii nr.227/2015 privind Codul fiscal, precum și anexele nr.1-3 la aceasta sunt neconstituționale.

2. Respinge, ca neîntemeiată, obiecția de neconstituționalitate și constată că Legea pentru modificarea și completarea unor acte normative din domeniul pensiilor de serviciu și a Legii nr.227/2015 privind Codul fiscal este constituțională în raport cu criticile de neconstituționalitate extrinsecă formulate.

Definitivă și general obligatorie.

Decizia se comunică Președintelui României, președinților celor două Camere ale Parlamentului, prim-ministrului și Înaltei Curți de Casație și Justiție și se publică în Monitorul Oficial al României, Partea I.

Pronunțată în ședința din data de 2 august 2023.